

معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی
اداره پاسخگویی به سوالات دینی

نذر و عهد و قسم

دوره آموزشی کارشناسان پاسخگویی به سوالات شرعی

گروه علمی احکام اداره پاسخگویی به سوالات دینی

(سال ۱۳۹۸)

در این نسخه تنها نظر چهار تن از فقها آمده است و مطالب کم کاربردتر نیز حذف شده است؛

((غیر قابل انتشار))

فهرست

نذر	۴
تعریف	۴
حکم نذر	۴
نذر فعل یا نتیجه	۴
انگیزه های نذر	۵
شرایط نذر	۵
وجوب خواندن صیغه نذر	۵
متن صیغه نذر	۶
انعقاد نذر با کتابت	۸
شک در خواندن صیغه	۸
وکیل گرفتن برای صیغه نذر	۸
اجراء صیغه نذر توسط غیر	۹
شرایط ناذر	۹
بالغ، عاقل و مختار باشد	۹
مجبور نباشد	۹
سفیه نباشد	۱۰
در حال عصبانیت نباشد	۱۰
نذر ورشکسته؟	۱۰
نذر زن بدون اجازه شوهر؟	۱۰
حکم این نذر	۱۰
نذر زن از پول خودش	۱۱
ممانعت بعد از اذن	۱۲
نذر زن قبل از ازدواج	۱۲
نذر فرزند بدون اجازه والدین؟	۱۳
شرایط متعلق نذر	۱۳
مقدور باشد	۱۳
مقدوریت حین نذر یا حین عمل به آن؟	۱۴
برگشت قدرت پس از عجز اولیه	۱۴
حکم مشقت	۱۴
مرگ ناذر قبل از عمل به نذر	۱۴
مرگ منذور له	۱۵
تلف شدن مال نذر شده	۱۵
رجحان داشته باشد	۱۵
منع شرعی	۱۵
نذر عمل مباح	۱۶
بهتر بودن کار منذور از جهتی	۱۶
نذر نماز خواندن در اطاق خاص	۱۷
رجحان جزئیات متعلق نذر	۱۷
حکم نذر بسیار سنگین	۱۷
احکام نذر	۱۷
حالات متصور در عمل به نذر یا حنث آن	۱۷
نذر برای انجام عمل است:	۱۷

۱۸.....	نذر برای ترک عمل است:
۱۹.....	وظیفه در صورت معین نکردن دقیق عمل منذور
۱۹.....	نذر زیارت عاشورا
۲۰.....	وظیفه در صورت نذر اجمالی زیارت
۲۰.....	تردید در زمان نذر
۲۰.....	کفاره مخالفت عمدی با نذر:
۲۱.....	ترک سهوی عمل منذور
۲۱.....	فاصله سهوی در نذر چهل
۲۲.....	وظیفه در صورت فراموشی عمل نذر شده
۲۲.....	وظیفه در صورت عدم قبول منذور له
۲۲.....	تغییر نذر
۲۲.....	حکم تغییر نذر قبل از گرفتن حاجت
۲۳.....	حکم نمائات متصله و منفصله عین منذوره:
۲۳.....	مباشرت در انجام نذر
۲۳.....	مسائل متفرقه در نذر
۲۳.....	وظیفه در صورت نذر بر امام علیه السلام
۲۴.....	نذر شوهر دادن دختر به سادات:
۲۴.....	مراد از روز در نذر
۲۴.....	حکم سفر در روزی که روزه نذر کرده
۲۵.....	عهد
۲۵.....	شرایط عهد
۲۵.....	صیغه عهد
۲۶.....	شرایط عاهد
۲۶.....	عهد زن بدون اجازه شوهر
۲۶.....	عهد فرزندی بدون اذن والدین
۲۶.....	شرایط معهود
۲۶.....	رجحان معهود
۲۶.....	عمل مباح
۲۷.....	کفاره تخلف عهد
۲۷.....	قسم
۲۷.....	اقسام
۲۸.....	صور مختلف انعقاد قسم شرعی و حنث آن
۲۸.....	متعلق قسم انجام فعلی باشد
۲۹.....	متعلق قسم ترک عملی باشد
۳۰.....	انحلال قسم با یک حنث
۳۰.....	شرایط
۳۰.....	شرایط قسم
۳۳.....	شرایط قسم خورنده
۳۴.....	شرایط متعلق قسم
۳۶.....	کفاره تخلف از قسم
۳۶.....	عمل نکردن به قسم از روی فراموشی و یا با اضطرار
۳۶.....	تمه ای در قسم دروغ

نذر

تعریف

نذر را تعریف کنید.

- نذر آن است که انسان ملتزم شود که کار خیری را برای خدا به جا آورد، یا کاری را که نکردن آن بهتر است برای خدا ترک نماید. (حضرت امام)^۱
- ملتزم دانستن خود به اینکه عملی را برای خدا به نحو مخصوص انجام دهیم. (امام خامنه ای)^۲
- نذر آن است که مکلف کار خیری را برای خدا بر عهده خود قرار دهد، یا ترک کاری که نکردن آن بهتر است. (آیت الله مکارم)^۳
- نذر آن است که انسان برای خدا بر خود واجب کند که کار خیری را بجا آورد، یا کاری را که نکردن آن بهتر است ترک نماید. (آیت الله سیستانی)^۴

حکم نذر

نذر کردن به خودی خود چه حکمی دارد؟

- فی نفسه مکروه است. (حضرت امام، امام خامنه ای)^۵
- با توجه به آیات قرآن و روایات درباره نذر و مخصوصا روایاتی که مرحوم صاحب وسایل^۶ بیان کرده، نذرهای مقطعی و محدود مانعی ندارد ولی نذرهای سنگین و طولانی مکروه است چرا که مشکلات مهمی در زندگی ایجاد می کند. (آیت الله مکارم)^۷

نذر فعل یا نتیجه

نذر فعل و نذر نتیجه را توضیح دهید.

نذر فعل: یعنی اینکه مکلف عملی را نذر می کند، مثلا نذر می کند که "برای خدا برگردن من است که اگر در آزمون موفق شوم به فقراء صدقه بدهم" این همان نذری است که متعارف است و تمام مراجع صحیح می دانند.

^۱ رساله مراجع م ۲۴۶۰

^۲ رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، درس ۶۶

^۳ رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۲۷۲

^۴ رساله آیت الله سیستانی، مساله ۲۶۵۷

^۵ یزدی، سید محمد کاظم طباطبایی، العروة الوثقی فی مع التعليقات، دو جلد، انتشارات مدرسه امام علی بن ابی طالب علیه السلام، قم - ایران، اول، ۱۴۲۸ ه ق، ج ۲، ص ۳۴۲، فصل فی الحج الواجب بالنذر و العهد والیمین، سایت ادمین، شماره استفتاء ۵۴۴۸۰۴: تاریخ استفتاء: ۱۳۹۴/۰۳/۱۲، البته در استفتاء دیگری به شماره استفتاء ۳۱۸۹۶۷ تاریخ استفتاء: ۱۳۹۱/۱۲/۱۸، آمده است که کراهت آن ثابت نیست ولی در استفتاء ۵۴۴۸۰۴ بعد از بحث و جمع بندی پاسخی نهایی کراهت ارسال شده است.

^۶ در جلد ۱۶ «وسایل» در باب ۶ از ابواب (کتاب النذر)

^۷ سایت آیت الله مکارم

نذر نتیجه: گاهی مکلف نتیجه را متعلق نذر خود قرار می دهد بدین گونه که می گوید "برای خدا برگردن من است که اگر در آزمون موفق شوم این مال بخودی خود برای فقراء باشد."^۱

آیا نذر نتیجه صحیح است؟^۲

بنا بر احتیاط واجب نذر نتیجه صحیح نیست. (حضرت امام، آیت الله مکارم)^۳
نذر نتیجه صحیح نیست. (آیت الله سیستانی)^۴

انگیزه های نذر

جهتی که به خاطر آن نذر می کنند امکان دارد:

- ۱- **نذر بر:** به خاطر شکر نعمتی که خدا به انسان بدهد و یا بلایی که از انسان دور شود منعقد میگردد مثلاً می گوید: "اگر خدا به من فرزند سالمی عنایت کرد دو رکعت نماز بخوانم... برای خدا بر من است که اگر خدا فرزندم شفا گرفت یک روز روزه بگیرم که این نذر به دو قسم تقسیم می شود:
- نذر شکر: که گاهی برای ایجاد امر وجودی و گاهی برای امر عدمی است و گاهی برای خودش و گاهی برای غیر خودش می باشد، مثل اینکه نذر کند "اگر خدا مریضم را شفا داد کذا و کذا..." و اما مثال برای غیر، مثل اینکه بگوید "اگر فرزندم در امتحان موفق شد..." گاهی برای امور دنیوی است و گاهی برای امر آخرتی و یا به جهت دفع بلا (امام، امام خامنه ای)^۵
- نذر بعث: برای دیگری مثلاً به فرزندش بگوید اگر قرآن را حفظ کردی برای خدا بر... و یا بگوید اگر کسی مالم که گم شده را به من برگرداند برای خدا بر من است که نصفش را به او بدهم. (آیت الله سیستانی)^۶
- ۲- **نذر زجر:** برخی به خاطر اینکه خودشان را مجازات کنند نذر می کنند: مثلاً می گویند: "اگر فلان حرام را انجام دادم فلان مقدار به فقیر صدقه بدهم"^۷
- ۳- **نذر تبرعی (مطلق):** اینکه شخصی بدون قید و شرطی عملی را با نذر بر خود واجب کند، مثلاً بگوید "برای خدا بر من است که نیمه شعبان را روزه بگیرم"^۸

شرایط نذر

وجوب خواندن صیغه نذر

آیا نذر بدون خواندن صیغه شرعی آن منعقد می شود؟

۱ سایت آیت الله سبحانی tohid.ir

۲ عروه الوثقی، آیت الله مکارم ج ۲ ص ۱۸۶

۳ عروه مکارم ج ۲ ص ۱۸۶، منهاج آیت الله سیستانی، جلد ۳، مسأله ۷۳۰ صافی هدایه العباد ج ۲ ص ۴۴، استفتاء اینترنتی شماره ۹۴۰۳۰۹۰۱۵۲

۴ همان و منهاج سیستانی، ج ۳ ص ۷۳۰

۵ تحریر الوسیله ج ۲ کتاب النذر م ۴ و ۶ رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، ص ۲۷۴،

۶ منهاج سیستانی، ج ۳ ص ۳۷۰

۷ رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، ص ۲۷۴، منهاج خوبی ج ۲ ص ۳۱۹ تحریر الوسیله ج ۲ کتاب النذر م ۴

۸ رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، ص ۲۷۴، منهاج خوبی ج ۲ ص ۳۱۹ تحریر الوسیله ج ۲ کتاب النذر م ۴

- در نذر باید صیغه خوانده شود. (حضرت امام ره، امام خامنه ای، آیت الله مکارم، آیت الله سیستانی)^۱

اگر صیغه خوانده نشود آیا عمل به نذر واجب است؟

- عمل به چنین نذرهایی واجب نیست، ولی بهتر است به آن عمل کنند. (آیت الله مکارم)^۲

اگر جملات نذر را از ذهن بگذرانند حکم چیست؟

- اگر در دل چیزی بگذرانند چیزی واجب نیست. (حضرت امام ره، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم)^۳

متن صیغه نذر

صیغه نذر را بیان نمایید.

- صیغه نذر این است که گفته شود **لله علیّ کذا و کذا ...** (حضرت امام ره، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم)^۴

آیا لازم است که حتما صیغه نذر به عربی خوانده شود؟

- لازم نیست صیغه نذر را به عربی بخوانند پس اگر بگوید چنانچه مریض من خوب شود، برای خدا بر من است که ده تومان به فقیر بدهم نذر او صحیح است. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم)^۵

اگر بگوید نذر کردم برای خدا فلان کار را انجام دهم (مثلا روزه بگیرم) حکم عمل به نذرش چیست؟

- اگر بگوید نذر کردم برای خدا روزه بگیرم بنا بر احتیاط واجب نذرش منعقد نمی شود پس احتیاط ترک نشود. (حضرت امام ره، آیت الله سیستانی)^۶

- در این موارد، بنا بر احتیاط، باید به نذر عمل شود و با ترک آن، بنابر احتیاط، کفاره تعلق می گیرد. (امام خامنه ای)^۷

- اگر بگوید نذر کردم برای خدا فلان کار خیر را انجام دهم کافیهست. (آیت الله مکارم)^۸

^۱ رساله مراجع م ۲۴۶۱، رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، درس ۶۶ رساله آیت الله سیستانی، مساله ۲۶۵۸، رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۲۷۴

^۲ سایت آیت الله مکارم ۲۸۸۶۵ &catid=۲۱&typeinfo=۲۱&id=۰ <http://www.makarem.ir/main.aspx?>

پرسش: از برخی مؤمنین که نذر کرده اند وقتی در مورد چگونگی نذر آنها سوال می شود می گویند: «هنگام نذر کردن لفظی را به زبان نیاورده ایم، بلکه در دل خود نذر کرده ایم آیا این گونه نذرها صحیح است و تخلف از آن جایز نمی باشد؟» پاسخ: عمل به چنین نذرهایی واجب نیست، ولی بهتر است به آن عمل کنند.

^۳ تحریرالوسیله ج ۲ کتاب النذر، م ۱، سید علی حسینی خامنه ای، رساله آموزشی، ج ۲، درس ۶۶ سید علی حسینی سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مساله ۷۰۴،

<https://makarem.ir/main.aspx?typeinfo=۲۱&id=۰&catid=۲۸۸۶۵&mid=۲۵۲۰۴۵>

^۴ تحریرالوسیله ج ۲ کتاب النذر، م ۱، رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، درس ۶۶ منهاج الصالحین، آیت الله سیستانی، ج ۳، مساله ۷۰۴، رساله مراجع، ج ۲، م ۲۶۴۱، رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۲۷۴

^۵ خمینی، سید روح الله موسوی، توضیح المسائل (محشّی - امام خمینی)، ج ۲، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، قم - ایران، هشتم، ۱۴۲۴ ه ق، ج ۲، م ۲۴۶۱، رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، درس ۶۶

^۶ خمینی، سید روح الله موسوی، تحریرالوسیله، ج ۲، مؤسسه مطبوعات دار العلم، قم - ایران، اول، ه ق، ج ۲، ص ۱۱۶، القول فی النذر، مساله ۱، رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، ص ۲۷۲، درس ۶۶ سیستانی، سید علی حسینی، المسائل المنتخبة (للسیستانی)، در یک جلد، دفتر حضرت آیه الله سیستانی، قم - ایران، نهم، ۱۴۲۲ ه ق، ص ۴۸۱، مساله ۱۲۴۴، سیستانی، سید علی حسینی، منهاج الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، دفتر حضرت آیه الله سیستانی، قم - ایران، پنجم، ۱۴۱۷ ه ق، ج ۳، ص ۲۲۹، م ۷۰۴.

^۷ رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، ص ۲۷۲، درس ۶۶

^۸ خمینی، سید روح الله موسوی، توضیح المسائل (محشّی - امام خمینی)، ج ۲، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، قم - ایران، هشتم، ۱۴۲۴ ه ق، ج ۲، ذیل مساله ۲۴۶۱.

اگر کسی بگوید برای خدا بر خودم واجب می‌کنم آیا کافی است؟

- باید حتماً بگوید برای خدا بر من و این جمله کافی نیست. (حضرت امام، امام خامنه ای)^۱
- در فرض سوال، نذر شرعی منعقد می‌شود، عمل به آن واجب است. (آیت الله مکارم)^۲

اگر کسی بگوید: برای رضای خدا بر من واجب است که ... (لرضا الله علی ...) چه حکمی دارد؟

- نذر منعقد می‌شود. (امام خامنه ای، آیت الله مکارم)^۳

اگر در هنگام نذر کردن لفظ نذر را بکار ببرد ولی مطلق باشد و قید لله را بکار نبرد چگونه است؟

- به نظر ما کلمه نذر به خودی خود قید لله را در بردارد و عرفاً زمانی که کسی می‌گوید من نذر می‌کنم فلان کار را بکنم خودش یک نوع نیت قربت را درضمن دارد. (آیت الله مکارم)^۴
- نکته: ظاهراً مراجع دیگر این مقدار را برای انعقاد نذر کافی می‌دانند.

اگر صفات مخصوص خدا را بگوید (مثل رحمن) آیا نذر صحیح است؟

- نذر منعقد می‌شود. (امام خمینی، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم)^۵
- صحیح نیست و در نذر باید صیغه مخصوص آن خوانده شود. (امام خامنه ای)^۶

بعضی از افراد نذر را برای ائمه انجام می‌دهند و قصد قربت را در ذهن ندارند آیا اینها صحیح است؟

- در پاسخ باید گفت مسئله دو صورت دارد: ۱- اگر به این معناست که مصرف نذر برای ائمه است این نذر صحیح است و باز هم برای خداست ولی مصرف آن برای ائمه است. ۲- اگر اصل نذر برای ائمه باشد از اصل باطل است. (آیت الله مکارم)^۷

- اگر بگوید نذر کردم یا نام یکی از اولیای الهی را ببرد صحیح نیست. (آیت الله سیستانی)^۸

۱ خمینی، سید روح الله موسوی، استفتاءات (امام خمینی)، ۳ جلد، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، قم - ایران، پنجم، ۱۴۲۲ هـ ق احکام نذر و عهد و قسم، ص ۷، سایت ادمین، شماره استفتاء ۴۵۲، شماره پیگیری ۱۷۶۶۲۷۴۵۲

۲ استفتای خصوصی، شماره استفتاء ۹۵۰۸۱۲۰۱۱۰

۳ سایت ادمین، شماره استفتاء ۷۱۱۲۰۶: تاریخ استفتاء: ۱۳/۰۸/۱۳۹۵ سلام اگر بگوید برای رضای خدا بر من واجب است که فلان مقدار را به فقیر بدهم آیا صیغه شرعی نذر محسوب می‌شود؟ با تشکر

جواب: عبارت مذکور برای انعقاد شرعی نذر، کافی است.

استفتای خصوصی از سایت آیت الله مکارم شیرازی، شماره استفتاء ۹۵۰۸۱۲۰۱۱۰

۴ مکارم، پیک احکام ۵، مساله ۱۱

<http://makarem.ir/main.aspx?lid=-&typeinfo=۲۱&catid=۲۸۸۶۵>

پرسش: اگر صیغه ی نذر دقیقاً مانند آن جمله و کلمات رساله توضیح المسائل نباشد و مشابه باشد صحیح است؟ مثلاً به این صورت که نذر می‌کنم فلان کس خوب شد فلان کار را برای سلامتی امام زمان (عج) انجام دهم. پاسخ: اشکالی ندارد.

۵ تحریرالوسیله، ج ۲، احکام نذر، م ۱، مسائل المنتخبه سیستانی، م ۱۲۳۳،

<http://makarem.ir/main.aspx?lid=-&typeinfo=۲۱&catid=۲۸۸۶۵>

۶ سایت ادمین، شماره استفتاء ۴۷۳۵۶۳: تاریخ استفتاء: ۱۳/۰۶/۱۳۹۳ یا صیغه نذر با اسامی و صفات مخصوص خدا منعقد می‌گردد؟ صحیح نیست و در نذر باید صیغه مخصوص آن خوانده شود.

۷ مکارم، پیک احکام ۵ ص ۳

۸ رساله مراجع ذیل م ۲۶۴۱

اگر شخصی بگوید: خدایا اگر حاجتم برآورده شود روضه امام حسن مجتبی علیه السلام را خواهم گرفت و کلمه خدا را گفته است، اما کلمه بر من را نگفته است حکم نذر او چیست؟

- کافی نیست و باید صیغه مخصوصه خوانده شود. (حضرت امام، امام خامنه ای)^۱
- نذر شرعی منعقد شده و صحیح است. (آیت الله مکارم، آیت الله سیستانی)^۲

انعقاد نذر با کتابت

آیا نذر کردن با کتابت منعقد می شود؟

- صرف نوشتن کفایت نمی کند. (امام خامنه ای)^۳
- برای عاجز از تکلم کتابت کفایت می کند و برای کسی که توانایی تکلم دارد احتیاط ترک نشود. (آیت الله سیستانی)^۴
- انعقاد نذر خالی از اشکال نیست. (آیت الله مکارم)^۵

شک در خواندن صیغه

من نذرهایی کرده ام اما یادم نمی آید که صیغه خوانده ام یا نه و مساله صیغه را تازه فهمیده ام و آن موقع نمی دانستم حالا عمل به نذور بر من واجب است؟

- در صورتی که شک دارید صیغه نذر را خوانده اید یا نه، عمل به آن برای شما واجب نیست. (امام خامنه ای، آیت الله مکارم)^۶

وکیل گرفتن برای صیغه نذر

آیا می شود برای خواندن صیغه نذر وکیل گرفت؟

- وکیل گرفتن برای خواندن صیغه نذر اشکال ندارد. (حضرت امام ره، امام خامنه ای)^۷

۱ استفتاءات امام ره ج ۴ احکام ندرس ۸، سایت ادمین، شماره استفتاء

۲ ۱۷۶۶۲۷۴۵۲ تاریخ ۱۳۹۵/۰۸/۱۱ سلام اگر شخصی بگوید: خدایا اگر حاجتم برآورده شود روضه امام حسن مجتبی علیه السلام را خواهم گرفت و کلمه خدا را گفته است، اما کلمه بر من را نگفته است حکم نذر او چیست؟ و ثانیاً آیا اگر کلمه بر من را نگوید عهد محسوب می شود؟

با تشکر

۱) نذر شما با صیغه نبوده و چیزی بر شما واجب نیست.

۲) عهد محسوب نمی شود.

فاضل جامع المسائل ج ۱ ص ۳۴۶ س ۱۳۲۰

۳ سایت آیت الله مکارم اگر کسی بگوید: خدایا نذر می کنم فلان گناه را نکنم آیا نذرش صحیح است؟ جواب آری نذرش صحیح است.؛ استفتاء شخصی شماره

۵۳۴۲۵۱، استفتاء از سایت آیت الله سیستانی، با شماره استفتاء ۹۵۰۸۱۲۰۱۱۰

۳ امام خامنه ای، سایت ادمین، استفتاء خصوصی، شماره استفتاء ۲۳۹۴۲۱ تاریخ استفتاء: ۲۹/۰۳/۱۳۹۱

۴ منهاج الصالحین آیت الله سیستانی، ج ۳، مساله

۵ استفتاءات مکارم ج ۱ س ۱۰۱۵

۶ سایت ادمین شماره استفتاء ۴۷۳۵۶۳ تاریخ استفتاء: ۱۳/۰۶/۱۳۹۳، اگر فردی نذرهایی انجام داده باشد و شک کند که صیغه نذر خوانده یا نه وظیفه اش چیست؟ (شک

در اصل صیغه)

در فرض سؤال تکلیفی ندارد.

سایت آیت الله مکارم.

۷ تحریر الوسیله، کتاب الوکاله، م ۱۰، سایت ادمین شماره استفتاء ۴۱۳۷۱۰ تاریخ استفتاء: ۱۱/۱۱/۱۳۹۲

- وکیل گرفتن برای نذر صحیح نیست. (آیت الله مکارم، آیت الله سیستانی)^۱

نحوه صیغه نذر در وکالت

نحوه خواندن صیغه نذر توسط وکیل به چه صورت است؟

- حسب دعاوی مختلف است: اگر صرفاً صیغه نذر را از طرف موکل می خواهد بخواند و خود موکل عمل به نذر می کند، کافی است بگوید: الله علی موکلی.... (امام خامنه ای)^۲

اجراء صیغه نذر توسط غیر

اگر کسی برای دیگری نذر کند که مثلاً فرد دوم فلان کار را انجام دهد و فرد مزبور قبول کند که این کار را انجام دهد در اینصورت انجام آن کار بر فرد واجب است؟

- نذر جزء ایقاعات است و حتی در صورتی که فرد نذر دیگری را درباره خودش قبول کند باز هم الزام آور نیست. (آیت الله مکارم)^۳

شرایط ناذر

بالغ، عاقل و مختار باشد

نذر کننده باید بالغ و عاقل باشد و به اختیار و قصد خود نذر کند. (حضرت امام ره، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی و آیت الله مکارم)^۴

مجبور نباشد

نذر کردن کسی که او را مجبور کرده اند باطل است. (حضرت امام، آیت الله مکارم، آیت الله سیستانی)^۵

سلام

آیامی شود به کسی وکالت بدهیم تا برای ماصیغه شرعی نذر را بخواند؟ و در فرض سوال، آیا شرعاً واجب می شود؟ صحیح است و عمل به آن واجب است.

۱، استفتاء خصوصی از سایت آیت الله مکارم، با کد رهگیری: ۹۵۰۸۱۷۰۱۳۷ منهای الصالحین سیستانی، ج ۲، ۱۲۶۹م

۲، سایت ادمین، شماره استفتاء، ۴۵۶، شماره رهگیری، ۴۵۶۸۰۳۲۴۷

۲۸۸۶۵&catid=۲۱&typeinfo=۰۳http://www.makarem.ir/main.aspx?lid=

پرسش: اگر کسی برای دیگری نذر کند که مثلاً فرد دوم فلان کار را انجام دهد و فرد مزبور قبول کند که این کار را انجام دهد در اینصورت انجام آن کار بر فرد واجب است؟ پاسخ: نذر جزء ایقاعات است و حتی در صورتی که فرد نذر دیگری را درباره خودش قبول کند باز هم الزام آور نیست.

۴، رساله مراجع ج ۲ م ۲۶۴۲، تحریر الوسیله، ج ۲، کتاب النذر، مساله ۲، المسائل المنتخبه م ۱۲۴۵، رساله آیت الله سیستانی، مساله ۲۶۵۹، رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۳۷۵.

رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، درس ۶۶

۵، رساله مراجع م ۲۶۴۲

سفیه نباشد

آدم سفیهی که مال خود را در کارهای بیهوده مصرف می کند، چنانچه با حال سفاقت بالغ شده باشد یا حاکم شرع او را از تصرف در اموالش جلوگیری کرده باشد نذرهای مربوط به مالش صحیح نیست. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم)^۱

نکته: حتی در صورتی که سفیه آن نذر را به ذمه هم بگیرد باز هم نذرش صحیح نیست. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی)^۲

در حال عصبانیت نباشد

نذر کسی که عصبانیتش به حدی است که اختیار از سلب می شود باطل است. (حضرت امام، آیت الله سیستانی: قصد و اختیار را بر طرف کند)^۳ اگر به واسطه عصبانی شدن بی اختیار نذر کرده صحیح نیست. (آیت الله مکارم)^۴

نذر ورشکسته؟

حکم نذر انسان مفلس چیست؟

- شخص مفلس اگر نذر کند که مثلاً چیزی از اموالی را که از تصرف در آنها منع شده به فقیر بدهد، صحیح نیست. (حضرت امام، آیت الله سیستانی)^۵
- شخص مفلس اگر چیزی را که جنبه مالی دارد را با نذر به عهده و ذمه بگیرد، (در عین یکی از اموال حال و حاضرش نذر نکرده) ایرادی ندارد و نذر منعقد است. (امام خامنه ای)^۶
- کسی که حاکم شرع او را به خاطر ورشکستگی از تصرف در اموالش کرده، نذرهای مربوط به اموالش صحیح نیست. (آیت الله مکارم)^۷

نذر زن بدون اجازه شوهر؟

حکم این نذر

حکم شرعی نذر زن بدون اذن شوهر چیست؟

- نذر زن بدون اجازه شوهرش مطلقاً باطل است. (حضرت امام)^۸
- اگر شوهر حضور دارد، باید بنابر احتیاط واجب نذر زن با اجازه او باشد. (امام خامنه ای)^۹

۱ رساله مراجع م ۲۶۴۳ ، رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، درس ۶۶ رساله آیت الله سیستانی، مساله ۲۶۶۰، رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۲۷۶

۲ تحریرالوسیله ج ۲ مساله ۲ ، رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، درس ۶۶، منهاج الصالحین، آیت الله سیستانی، چ ۳، کتاب النذر ، مساله ۷۰۵

۳ تحریرالوسیله ج ۲ مساله ۲ المسائل المنتخبه ۱۳۴۵

۴ رساله مراجع م ۲۶۴۳

۵ تحریرالوسیله ج ۲ کتاب الحجر مساله ۶ رساله آیت الله سیستانی، مساله ۲۶۶۰

۶ رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، درس ۶۶

۷ رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۲۷۶

۸ توضیح المسائل مراجع ج ۱۲ احکام نذر م ۲۶۴۴

۹ www.leader.ir ۹۰. مناسک حج مقام معظم رهبری مساله ۸۰

- در صورت مزاحمت با حق شوهر باطل است. (آیت الله مکارم، آیت الله سیستانی)^۱

اگر با حق شوهر منافات نداشته باشد چگونه؟

- نذرش باطل است. (حضرت امام)^۲
- اگر شوهر حضور داشته باشد بنا بر احتیاط واجب باید با اجازه شوهر باشد ولی اگر شوهر حضور ندارد در صورتی که با حق شوهر منافات نداشته باشد نذرش صحیح است. (امام خامنه ای)^۳
- نذر زن بدون اذن قبلی یا اجازه بعدی شوهر در آنچه با حق استمتاع او منافات دارد، صحیح نیست. (آیت الله سیستانی)^۴
- نذر زن اگر مزاحم حقوق شوهر باشد بی اجازه او باطل است و اگر مزاحم نباشد احتیاط مستحب آن است که با اجازه او باشد. (آیت الله مکارم)^۵

آیا در مسئله نذر زن بدون اذن شوهر احراز رضایت کافی است یا اینکه اجازه گرفتن موضوعیت دارد؟

- نذر بدون اذن شوهر باطل است و اجازه بعدی آن را تصحیح نمی کند. (حضرت امام)^۶
- اگر از شوهر اذن نگرفته باشد نذر باطل است، هر چند علم به رضایت شوهر داشته باشد. (امام خامنه ای)^۷

نذر زن از پول خودش

حکم نذر زن از پول خودش را بیان کنید.

- نذر زن بدون اذن شوهر باطل است. (حضرت امام)^۸
- اگر زن به همراه شوهرش باشد، نذر زن بودن اذن شوهر، اگر چه در مورد اموال زن باشد باطل است، البته معنی آن این نیست که زن در اموال خودش اجازه تصرف ندارد بلکه بدین معناست که نذر او واجب الوفا نیست. (امام خامنه ای)^۹ **نکته:** در فتوای امام خامنه ای منظور از همراه شوهر باشد دسترسی به اذن است.^{۱۰}
- در صحت نذر مالی وی بدون اجازه شوهر در غیر حج و زکات و صدقه و بر والدین و صله رحم اشکال است. (آیت الله سیستانی)^{۱۱}
- نذر زن اگر مزاحم حقوق شوهر باشد بی اجازه او باطل است و اگر مزاحم نباشد احتیاط مستحب آن است که با اجازه او باشد. (آیت الله مکارم)^۱

۱ رساله مراجع ج ۲ ذیل مساله ۲۶۴۴، منهاج الصالحین ج ۳، احکام نذر، ۱۵۵۱

۲ رساله مراجع، ج ۲ م ۲۶۴۴

۳ امام خامنه ای، سایت ادمین، شماره استفتاء ۴۸۴۰۰۳: تاریخ استفتاء: ۱۳۹۳/۰۸/۰۱

۴ رساله آیت الله سیستانی، مساله ۲۶۶۱

۵ رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۲۷۷

۶ استفتائات امام خمینی ره، ج ۲، س ۹

۷ امام خامنه ای، سایت ادمین، شماره استفتاء ۷۱۱۲۰۲

۸ استفتائات امام (ره)، ج ۲، س ۱۰ و ۱۱

۹ رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، ص ۲۷۳ و ۲۷۴

۱۰ سایت ادمین شماره استفتاء ۴۰۶۸۴۴: تاریخ استفتاء: ۱۳۹۲/۱۰/۱۷

آیا یک خانم متاهل می تواند بدون اذن شوهر از مال شخصی خودش نذر نماید؟

اگر با شوهر زندگی می کند و دسترسی به اذن او دارد بنا بر احتیاط اذن از شوهر لازم است و در این صورت بدون اذن او نذر کند بنا بر احتیاط نذرش باطل است، هر چند در فرض سوال باشد.

۱۱ منهاج آیت الله سیستانی، م ۷۰۶

ممانعت بعد از اذن

اگر مردی برای نذر کردن به همسرش اذن داد، ولی بعد از مدتی ناراضی شد، وظیفه زن در زمان برگشت شوهر از اذنش چیست؟

- اگر زن با اجازه شوهرش نذر کند، شوهر نمی‌تواند نذر او را به هم بزند یا از عمل به نذر جلوگیری کند. (حضرت امام، آیت الله سیستانی)^۱
- اگر ابتدا شوهر اذن دهد و پس از نذر مانع شود نذر واجب الوفاء است (مگر آنکه بخاطر ممانعت شوهر امکان عمل نداشته باشد که در این صورت شرط ادای نذر که قدرت بر آن است را ندارد). (امام خامنه ای)^۲
- اگر زن در جایی که احتیاج به اجازه شوهر دارد با اجازه او نذر کند، شوهرش بنا بر احتیاط واجب نمی‌تواند نذر او را به هم بزند یا او را از عمل کردن به نذر جلوگیری نماید. (آیت الله مکارم)^۳

نذر زن قبل از ازدواج

آیا عمل به نذری که خانم قبل از ازدواج آن را منعقد کرده است ولی بعد از ازدواج با مخالفت همسرش مواجه می‌شود واجب است؟^۴

- اگر زن وقتی شوهر ندارد نذر کند یا قسم بخورد سپس ازدواج کند اگر با حق استمتاع شوهر منافات داشته باشد عمل به قسم واجب نیست ولی در مورد نذر عمل کردن به آن با وجود شرایط دیگر نذر در غیر روزه واجب است ولی در روزه به احتیاط واجب به آن عمل کند و شوهر نمی‌تواند زن را از عمل به نذر منع کند. (حضرت امام)^۵
- اگر عمل به آن منافات با استمتاع داشته باشد و مورد نذر غیر از روزه باشد عمل به آن واجب است اما اگر منذور روزه باشد عمل به نذر به احتیاط واجب لازم است. (امام خامنه ای)^۶
- نذر زن بدون اذن قبلی یا اجازه بعدی شوهر در آنچه با حق استمتاع او منافات دارد صحیح نیست حتی اگر قبل از ازدواج نذر کرده باشد. (آیت الله سیستانی)^۷
- اجازه شوهر لازم است و شوهر حق ممانعت دارد. (آیت الله مکارم)^۸

زنی با اجازه همسر نذری کرده است که به صورت مستمر و سالیانه ادامه دارد، حال به هر دلیلی اعم از فوت یا طلاق، با مرد دیگری ازدواج نموده و شوهر فعلی با ادامه نذر مخالف است. وظیفه چیست؟

- در فرض مذکور، باید به نذرش عمل کند. (امام خامنه ای)^۹

^۱ رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۲۷۷

^۲ رساله مراجع م ۲۶۴۵، رساله آیت الله سیستانی، مساله ۲۶۶۲

^۳ رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، ص ۲۷۴، سایت ادمین، کد استفتاء: ۷۷، کد پیگیری: ۷۷۹۶۳۲۰۸

^۴ <https://makarem.ir/main.aspx?typeinfo=۲۱&lid=۰&catid=۲۸۸۶۷&mid=۲۵۲۱۱۰۴>

^۵ اگر زن وقتی شوهر ندارد نذر کند یا قسم بخورد سپس ازدواج کند واجب است به نذرش عمل کند هر چند با حق استمتاع شوهر منافات داشته باشد و شوهر نمی‌تواند زن را از عمل به نذر منع کند. (صاحب عروه) عروه الوثقی، کتاب الحج، الحج الواجب بالنذر والعهد والیمین، م ۶

^۶ حاشیه عروه الوثقی، کتاب الحج، الحج الواجب بالنذر والعهد والیمین، م ۶

^۷ سایت ادمین، شماره استفتاء: ۷۶۵۸۸۰، تاریخ استفتاء: ۱۳۹۳/۰۸/۰۱

^۸ منهج الصالحین، ج ۳، ص ۲۲۹، م ۷۰۶

^۹ <https://makarem.ir/main.aspx?typeinfo=۲۱&lid=۰&catid=۰&mid=۲۵۲۱۱۵۹>

پرسش: اگر خانمی قبل از ازدواج نذر کرده باشد که حتی بجا آورد و بعد از آن ازدواج کند، آیا باز هم جهت انجام فریضه حج اجازه شوهر لازم است؟ و آیا شوهر حق ممانعت دارد؟ پاسخ: اجازه شوهر لازم است و شوهر حق ممانعت دارد.

نذر فرزند بدون اجازه والدین؟

حکم نذر فرزند بدن اذن پدر چیست؟

- نذر فرزند به خودی خود نیاز به اذن والدین ندارد و صحیح است. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی)^۲
 - نذر فرزند احتیاجی به اجازه پدر ندارد، مگر این که کار او مایه آزار پدر باشد که در این صورت نذر او صحیح نیست. (آیت الله مکارم)^۳
- نکته: برخی از مراجع تقلید در ضمن این مسئله به نهی والدین و مسئله عدم رجحان متعلق نذر اشاره داشته اند، مثلاً حضرت آیت الله سیستانی اینطور ادامه داده اند که: "اگر یکی از والدین فرزند را از آنچه نذرش به آن تعلق گرفته نهی کنند به گونه ای که دیگر در حقش رجحانی نداشته باشد نذر منحل می شود و لازم نیست به آن وفا کند کما اینکه اگر به همین گونه قبل از نذر نهی به آن تعلق بگیرد نذرش منعقد نمی شود."^۴ که ما در ادامه مسئله رجحان متعلق نذر را بیان خواهیم کرد.

شرایط متعلق نذر

مقدور باشد

مقدور بودن متعلق نذر یعنی چه؟

- انسان کاری را می تواند نذر کند که انجام آن برایش ممکن باشد بنابراین کسی که نمی تواند پیاده کربلا برود، اگر نذر کند که پیاده برود، نذر او صحیح نیست. (حضرت امام، آیت الله سیستانی)^۵
 - باید متعلق نذر مقدور ناذر باشد و مشقت فراوان یا ضرر قابل توجه نداشته باشد؛ مثلاً کسی که روزه برایش ضرر دارد، نمی تواند نذر کند که روزه بگیرد یا کسی که توان راه رفتن ندارد، نمی تواند نذر کند که با پای پیاده به کربلا برود. (امام خامنه ای)^۶
 - نذر در مورد کارهایی صحیح است که انجام آن ممکن باشد. (آیت الله مکارم)^۷
- اگر نذر کند که به زیارت یکی از امامان مثلاً به زیارت حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام مشرف شود به واسطه عذری نتواند آن امام را زیارت کند آیا لازم است به زیارت امام دیگری که مقدور او هست برود؟**
- خیر در فرض مذکور چیزی بر او واجب نیست. (حضرت امام، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم)^۱

۱. سایت ادمین، شماره استفتاء: ۵۹۸۳۹۳، تاریخ استفتاء: ۱۷/۰۸/۱۳۹۴

۲. تحریر، ج ۲، ص ۱۱۷، م (۳) استفتاءات جامعه الزهرا ص ۱۱۰ و ۱۱، سایت ادمین، شماره استفتاء: ۴۷۳۵۶۴، تاریخ استفتاء: ۱۳/۰۶/۱۳۹۳، منهاج الصالحین، ج ۳، م ۷۰۸

۳. رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۲۷۹

۴. منهاج الصالحین، ج ۳، م ۷۰۸

۵. رساله مراجع م ۲۶۴۷، المسائل المنتخبة م ۱۲۴۶

۶. رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، ص ۲۷۳

۷. رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۲۸۰

مقدوریت حین نذر یا حین عمل به آن؟

ملاک تحقق مقدوریت و رجحان متعلق نذر حین عمل است یا انعقاد نذر؟

- در ظرف عمل به نذر اگر مرجوح شود ولو دنیوی باشد عمل به نذر واجب نیست. (حضرت امام)^۲
- ترجیح داشتن و عاجز نبودن هنگام فرارسیدن وقت عمل نذر ملاک است. لذا اگر وقت عمل، متعلق نذر رجحان نداشت یا ناذر، عاجز از انجام آن بود یا برای او مشقت فراوان داشت، عمل به نذر واجب نیست. (امام خامنه‌ای، آیت الله مکارم)^۳
- ترجیح داشتن و عاجز نبودن هنگام فرارسیدن وقت عمل نذر ملاک است. (آیت الله سیستانی)^۴

برگشت قدرت پس از عجز اولیه

- اگر اکسی از انجام نذرش ناتوان شد ولی قبل از تمام شدن وقت نذر دوباره قدرت یافت عمل به نذر واجب است. (امام خامنه‌ای)^۵

حکم مشقت

اگر انجام عملی برای ناذر مشقت داشته باشد آیا نذر چنین عملی منعقد می‌شود؟

اگر وقت عمل، متعلق نذر رجحان نداشت یا ناذر، عاجز از انجام آن بود یا برای او مشقت فراوان داشت، عمل به نذر واجب نیست. (امام خامنه‌ای)^۶

پاسخ: اگر نذر آن قدر سنگین باشد که رجحان شرعی نداشته باشد چنین نذری باطل است. مثلاً نذر کرده تمام عمرش را روزه بگیرد یا نذر کرده ۱۰ میلیون صلوات بفرستند، در چنین مواردی نذر منعقد نمی‌شود. (آیت الله مکارم)^۷

مرگ ناذر قبل از عمل به نذر

اگر نذر کند مقدار معینی صدقه بدهد و نذر کننده قبل از صدقه دادن بمیرد؟

۱. مراجع رساله مراجع م ۲۶۶۰

۲. تحریرالوسیله امام خمینی ره ج ۲ احکام نذر

۳. رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، ص ۲۷۳ سایت آیت الله مکارم

<http://makarem.ir/main.aspx?more=۱&catid=۲۸۶۵&typeinfo=۲۱&lid=۰&pageindex=۱>

پرسش: در چه صورتهایی عمل به نذر لازم نیست؟ پاسخ: ۱. مورد نذر از بین برود؛ مثل اینکه نذر کند در صورت برآورده شدن حاجتش به ازدواج فرد خاصی کمک کند و زمانی که حاجتش برآورده شد، آن فرد ازدواج کرده باشد؛ در اینجا نذر منعقد نشده و لازم نیست به ازدواج فرد دیگری کمک کند. ۲. در زمان عمل به نذر، مورد آن غیر مقدور باشد؛ مثل اینکه نذر کرده روزه بگیرد ولی هنگام ادای نذر بیمار شود و بعداً هم توانایی برای انجام دادن آن پیدا کند، چنین نذری باطل است. ۳. در زمان عمل به آن، نذر نامشروع شود و رجحانش را از دست بدهد؛ مانند نذری که حین العمل، موجب آزار پدر و مادر باشد. ۴. انجام دادن نذر در اصل مطلوب باشد، ولی هنگام عمل مطلوب نباشد؛ مانند نذر شربت خنک در عاشورا که هرگاه عاشورا در زمستان واقع شود، شربت خنک مطلوب نیست. در این مورد، نذر نسبت به زمستان منعقد نیست ولی احتیاطاً، تبدیل نذر به چیزی است که مناسب با فصل است؛ مانند شیر گرم یا چای.

۴. منهاج الصالحین سیستانی ج ۳ م ۷۱۱ و ۷۱۲.

۵. همان

۶. رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، ص ۲۷۳

<http://makarem.ir/main.aspx?more=۱&catid=۲۸۶۵&typeinfo=۲۱&lid=۰&pageindex=۰>

پرسش: بعضی از روی نگرانی یا احساسات در موارد کوچک نذرهای سنگینی می‌کنند و بعد از حل مشکل در ادای نذر دچار مشکل می‌شوند. آیا در این صورت نیز باید نذر ادا شود؟

پاسخ: اگر نذر آن قدر سنگین باشد که رجحان شرعی نداشته باشد چنین نذری باطل است. مثلاً نذر کرده تمام عمرش را روزه بگیرد یا نذر کرده ۱۰ میلیون صلوات بفرستند، در چنین مواردی نذر منعقد نمی‌شود

- باید آن مقدار را از مال او صدقه بدهند. (حضرت امام ره، آیت الله مکارم)^۱
- لازم نیست آن مقدار را از مال او صدقه بدهند و بهتر این است که بالغین از ورثه، آن مقدار را از حصه خود از طرف میت صدقه بدهند. (آیت الله سیستانی)^۲

مرگ مندور له

اگر نذر کند که به فقیر معینی صدقه بدهد و آن فقیر قبل از صدقه دادن بمیرد؟

- بنابراین احتیاط واجب باید به ورثه او بدهد. (حضرت امام، آیت الله مکارم)^۳
- در صورت نذر شرعی احتیاطا مبلغ را به ورثه او بدهید. (امام خامنه ای)^۴
- لازم نیست به ورثه او بدهد. (آیت الله سیستانی)^۵

تلف شدن مال نذر شده

اگر مال یا شیئی معینی را که نذر کرده، تلف شود حکم چیست؟

- نذر منحل می شود و ضامن نیست. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی)^۶

رجحان داشته باشد

یکی از شرایط این است که متعلق نذر رجحان شرعی داشته باشد، بنابر این اگر نذر کند که کار حرام یا مکروهی را انجام دهد، یا کار واجب یا مستحبی را ترک کند، نذر او صحیح نیست. (حضرت امام ره، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی آیت الله مکارم)^۷

منع شرعی

اگر نذر کند هر هفته مثلاً پنجشنبه ها را روزه بگیرد، و در یک هفته پنجشنبه مصادف با عید فطر یا

قربان شود، و یا سفر و حیض و عذر دیگری پیدا شود، تکلیف چیست؟

- باید آن روز را روزه نگیرد و قضای آن را به جا آورد. (حضرت امام، آیت الله سیستانی)^۸
- باید آن را روز را روزه نگیرد و قضای آن واجب است و این حکم در مورد عذر سفر احتیاط واجب است. (امام خامنه ای)^۹

۱ رساله مراجع م ۲۶۵۸، رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۲۹۰

۲ رساله مراجع م ۲۶۵۸

۳ رساله مراجع، ج ۲، مساله ۲۶۵۹، رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۲۹۱

۴ امام خامنه ای، سایت ادمین، شماره استفتاء ۵۰۴۴۵۳: تاریخ استفتاء: ۱۳۹۳/۱۰/۱۹

۵ رساله مراجع، ج ۲، مساله ۲۶۵۹

۶ تحریر امام (ره) ج ۲، مساله ۱۹ سایت ادمین، اگر او آن را تلف نکرده باشد نذرش منحل می شود و چیزی بر او نیست و اگر او آن را تلف کرده، مثل یا قیمت آن را بنابر احتیاط (واجب) ضامن است؛ پس بدل را صدقه می دهد و در صورتی که اتلاف او، از روی اختیار و عمد باشد، بنابر اقوا کفار هم باید بدهد.

شماره استفتاء ۴۷۷۱۷۵: تاریخ استفتاء: ۱۳۹۳/۰۶/۳۰ منهاج الصالحین سیستانی، ج ۳ م ۲۲۷

۷ رساله مراجع م ۲۶۴۸ رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، ص ۲۷۳ منهاج الصالحین، آیت الله سیستانی، جلد ۳، مساله ۷۱۲ رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۲۸۱

۸ رساله مراجع م ۲۶۵۷

۹ حسینی خامنه ای، سید علی، رساله آموزشی، ج ۲، درس ۶۶ ص ۲۷۵.

- باید آن روز را روزه نگیرد و احتیاطاً قضای آن را به جا آورد. (آیت الله مکارم)^۱
- اگر زنی که به خاطر نذر روزه روز معینی روزه دار است، در حال روزه حیض شود، چه تکلیفی دارد؟
- قضای آن روز بعد از پاک شدن بر او واجب است. (امام خامنه ای)^۲

نذر عمل مباح

اگر نذر کند کار مباحی اجام دهد آیا نذرش صحیح است؟

- اگر نذر کند که کار مباحی را انجام دهد یا ترک نماید، چنانچه به جا آوردن آن و ترکش از هر جهت مساوی باشد، نذر او صحیح نیست. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله مکارم)^۳
- اگر نذر کند که کار مباحی را انجام دهد یا ترک نماید، چنانچه بجا آوردن آن و ترکش شرعاً از هر جهت مساوی باشد، نذر او صحیح نیست، (آیت الله سیستانی)^۴

بهتر بودن کار مندور از جهتی

اگر انجام مباح از جهتی بهتر باشد آیا نذر منعقد می شود؟

- اگر انجام آن از جهتی بهتر باشد و انسان به قصد همان جهت نذر کند، مثلاً نذر کند غذایی را بخورد که برای عبادت قوت بگیرد، نذر او صحیح است، و نیز اگر ترک آن از جهتی بهتر باشد، و انسان برای همان جهت نذر کند که آنرا ترک نماید، مثلاً برای این که دود مضر است، نذر کند که آن را استعمال نکند، نذر او صحیح می باشد. (حضرت امام)^۵
- اگر متعلق نذر امر مباحی باشد، در صورتی که جهت رجحانی در آن مدّ نظر باشد، نذر منعقد می شود؛ مانند اینکه نذر کند غذا بخورد تا توانایی بر اطاعت خدا داشته باشد. اما اگر هیچ رجحانی نداشته باشد، نذر منعقد نمی شود. (امام خامنه ای)^۶
- اگر انجام آن از جهتی شرعاً بهتر باشد و انسان به قصد همان جهت نذر کند، مثلاً نذر کند غذائی را بخورد که برای عبادت قوت بگیرد، نذر او صحیح است؛ و نیز اگر ترک آن از جهتی شرعاً بهتر باشد، و انسان برای همان جهت نذر کند که آن را ترک نماید، مثلاً برای اینکه دود مضر و مانع انجام وظایف شرعی به نحو احسن است نذر کند آن را استعمال نکند، نذر او صحیح می باشد، ولی اگر بعداً ترک استعمال دود برای او ضرر داشته باشد، نذر او باطل می شود. (آیت الله سیستانی)^۷
- اگر انجام یا ترک آن از جهتی بهتر باشد و به همان منظور نذر کند صحیح است، مثلاً نذر کند غذایی بخورد که برای عبادت قوت گیرد یا غذایی که مایه سستی بدن او برای انجام عبادت می شود ترک نماید. (آیت الله مکارم)^۸

۱ رساله مراجع م ۲۶۵۷

۲ اجوبه الاستفتاءات س ۲۱۷

۳ رساله مراجع م ۲۶۴۹، رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، درس ۶۶ رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۲۸۳

۴ رساله آیت الله سیستانی، مساله ۲۶۶۶

۵ رساله مراجع م ۲۶۴۹

۶ رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، درس ۶۶

۷ رساله آیت الله سیستانی، مساله ۲۶۶۶

۸ رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۲۸۳

نذر نماز خواندن در اتاق خاص

- اگر نذر کند نماز واجب خود را در جایی بخواند که بخودی خود ثواب نماز در آنجا زیاد نیست، مثلاً نذر کند نماز را در اتاق بخواند، چنانچه نماز خواندن در آنجا از جهتی بهتر باشد مثلاً به واسطه این که خلوت است انسان حضور قلب پیدا می کند، نذر صحیح است. (حضرت امام)^۱
- اگر نذر کند نماز واجب خود را در جایی بخواند که به خودی خود ثواب نماز در آنجا زیاد نیست، مثلاً نذر کند نماز را در اتاق بخواند، چنانچه نماز خواندن در آنجا از جهتی شرعاً بهتر باشد مثلاً به واسطه اینکه خلوت است و انسان حضور قلب پیدا می کند، اگر نذر او برای آن جهت باشد صحیح است. (آیت الله سیستانی)^۲

رجحان جزئیات متعلق نذر

آیا لازم است جزئیات عمل منذور هم رجحان باشد؟

- لازم نیست جزئیات و خصوصیات عملی که نذر کرده مطلوب باشد، همین اندازه که اصل آن شرعاً مطلوب باشد کافی است، مثلاً اگر نذر کند شب اول هر ماه نمازش بخواند صحیح است و باید به آن عمل کند، یا اگر نذر کند در محل خاصی فقرا را اطعام نماید باید مطابق آن عمل نماید. (آیت الله مکارم)^۳

حکم نذر بسیار سنگین

- اگر نذر آن قدر سنگین باشد که رجحان شرعی نداشته باشد چنین نذری باطل است. مثلاً نذر کرده تمام عمرش را روزه بگیرد یا نذر کرده ۱۰ میلیون صلوات بفرستند، در چنین مواردی نذر منعقد نمی شود. (آیت الله مکارم)^۴

احکام نذر

حالات متصور در عمل به نذر یا حنث آن

اگر کسی نذر شرعی ای منعقد کند، چهار حالت برای آن متصور است، که دو حالت آن برای انجام عملی است و دو حالت برای ترک عملی است:

نذر برای انجام عمل است:

برای آن وقت تعیین کرده

باید در زمان خودش انجام دهد؛ حال اگر عمل را عمداً در آن زمان ترک کند، نذر را حنث کرده است:^۱

۱ رساله مراجع م ۲۶۵۰

۲ رساله آیت الله سیستانی، مساله ۲۶۶۷

۳ رساله مکارم م ۲۲۸۲

۴ سایت آیت الله مکارم، <http://makarem.ir/main.aspx?more=&pageindex=۰&lid=۲۱&typeinfo=۲۸۸۶۵&catid=۱>

پرسش: بعضی از روی نگرانی یا احساسات در موارد کوچک نذرهای سنگینی می کنند و بعد از حل مشکل در ادای نذر دچار مشکل می شوند. آیا در این صورت نیز باید نذر ادا شود؟ پاسخ: اگر نذر آن قدر سنگین باشد که رجحان شرعی نداشته باشد چنین نذری باطل است. مثلاً نذر کرده تمام عمرش را روزه بگیرد یا نذر کرده ۱۰ میلیون صلوات بفرستند، در چنین مواردی نذر منعقد نمی شود.

(الف) منذور نماز یا روزه بوده است:

- اگر آن عمل روزه گرفتن باشد، باید قضا کند و باید کفاره هم بدهد. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی)^۲

- اگر نماز بوده است بنا بر احتیاط قضا کند و باید کفاره هم بدهد. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی)^۳

(ب) منذور غیر نماز روزه بوده است:

- قضای آن واجب نیست ولی باید کفاره بدهد. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی)^۴

سوال: اگر کسی زودتر از زمان معین به نذرش عمل کند، آیا کافی است؟

- اگر نذر کند عملی را انجام دهد، باید همان طور که نذر کرده به جا آورد پس اگر نذر کند که روز اول ماه صدقه بدهد، یا روزه بگیرد، یا نماز اول ماه بخواند چنانچه قبل از آن روز یا بعد از آن به جا آورد کفایت نمی کند و نیز اگر نذر کند که وقتی مریض او خوب شد صدقه بدهد، چنانچه پیش از آن که خوب شود صدقه را بدهد کافی نیست. (حضرت امام، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم)^۵

برای آن وقت تعیین نکرده

در این صورت تاخیر آن جایز است:

- البته تاحدی که سهل انگاری حساب نشود و این تاخیر باعث سستی در اداء واجب نشود و در این صورت با ترک عمل در طول عمرش، حث نذر کرده است. (حضرت امام، آیت الله سیستانی)^۶

- تاخیر جایز است تا زمانی که گمان به فرا رسیدن مرگش کند که در این صورت تاخیر آن جایز نیست. (امام خامنه ای)^۷

نذر برای ترک عمل است:

برای آن وقت تعیین کرده

- که در این صورت واجب است در زمان مشخص شده آن را ترک کند، حال اگر تخلف کرده و آن عمل را در آن زمان انجام دهد، حث نذر کرده است و کفاره واجب است. (حضرت امام، آیت الله مکارم، آیت الله سیستانی)^۸

مسئله: اگر مکلف نذر کند که تا وقت معینی عملی را ترک کند، بعد از گذشتن آن وقت می تواند آن عمل را به جا آورد (البته به شرطی که عمل به خودی خود جایز باشد) و اگر پیش از گذشتن وقت از روی فراموشی، یا ناچاری آن را انجام

۱ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، م ۷۳۷ امام، تحریر الوسیله ج ۲، احکام نذر، م ۲۵، رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، ص ۲۷۵، درس ۶۶

۲ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، م ۷۳۷ امام، تحریر الوسیله ج ۲، احکام نذر، م ۲۵، رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، ص ۲۷۵، درس ۶۶

۳ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، م ۷۳۷ امام، تحریر الوسیله ج ۲، احکام نذر، م ۲۵، رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، ص ۲۷۵، درس ۶۶

۴ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، م ۷۳۷ امام، تحریر الوسیله ج ۲، احکام نذر، م ۲۵، رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، ص ۲۷۵، درس ۶۶

۵ رساله مراجع م ۲۶۵۱، <http://portal.anhar.ir/node/۲۷۶۴?gsc.tab=۰> سوال ۲۵

۶ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، م ۷۳۷ امام، تحریر الوسیله ج ۲، احکام نذر، م ۲۵، رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، ص ۲۷۵، درس ۶۶

۷ رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، ص ۲۷۵، درس ۶۶

۸ رساله مراجع، ج ۲، مساله ۲۶۵۵، تحریر الوسیله ج ۲ احکام نذر، م ۲۵ و منهاج آیت الله سیستانی، م ۷۳۷

دهد، چیزی بر او واجب نیست، ولی باز هم لازم است که تا آن وقت معین آن عمل را به جا نیاورد، و چنانچه دوباره پیش از رسیدن آن وقت بدون عذر آن عمل را انجام دهد، باید کفاره بدهد. (حضرت امام، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم)^۱

برای آن وقت تعیین نکرده

- در این صورت حکم این است که اگر در طول عمرش هم یک بار آن را انجام دهد، حنث کرده است، و اگر در طول عمرش چندین بار آن را انجام دهد، یک حنث نذر انجام داده است، پس چندین کفاره بر او واجب نمی‌شود. (حضرت امام)^۲
- اگر از روی اختیار آن را بجا آورد باید کفاره بدهد. (آیت الله سیستانی)^۳
- چنانچه از روی اختیار آن را بجا آورد برای دفعه اول باید کفاره بدهد و اگر نذر او چنان بوده که هر دفعه از آن عمل، مستقلاً تحت نذر قرار داشته احتیاط واجب آن است که برای هر دفعه کفاره‌ای بدهد، اما اگر چنین قصدی نداشته، یا شک کند قصدش چگونه بوده یک کفاره بیشتر واجب نیست. (آیت الله مکارم)^۴

وظیفه در صورت معین نکردن دقیق عمل مندور

اگر نذر کرده روزه بگیرد ولی مقدار آن را تعیین نکرده باشد چه مقدار بر او واجب است؟

- گرفتن یک روز روزه کافی است. (حضرت امام، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم)^۵

اگر نذر کرده باشد نماز بخواند و مقدار و خصوصیات آن را معین نکند وظیفه چیست؟

- اگر یک نماز دو رکعتی بخواند کفایت می‌کند. (حضرت امام، آیت الله مکارم)^۶
- اگر یک نماز دو رکعتی یا نماز وتر بخواند کافیت. (آیت الله سیستانی)^۷

اگر نذر کرده صدقه بدهد ولی جنس و مقدار آن را تعیین نکرده باشد چه وظیفه ای دارد؟

- اگر چیزی بدهد که بگویند صدقه داده کافی است. (حضرت امام، آیت الله مکارم، آیت الله سیستانی)^۸

اگر نذر کرده کاری برای خدا انجام دهد تکلیف چیست؟

- در صورتی که یک نماز بخواند یا یک روز روزه بگیرد یا چیزی صدقه بدهد کافی است. (حضرت امام، آیت الله مکارم، آیت الله سیستانی)^۹

نذر زیارت عاشورا

اگر کسی نذر کند که زیارت عاشورا بخواند، آیا باید با صد لعن و صد سلام بخواند یا بدون آن نیز کافی است؟

۱۱ رساله مراجع م ۲۶۵۵

۲ رساله مراجع، ج ۲، مساله ۲۶۵۵،

۳ رساله مراجع، ج ۲، ذیل مساله ۲۶۵۶

۴ رساله مراجع، ج ۲، ذیل مساله ۲۶۵۶

۵ رساله مراجع، ج ۲، مساله ۲۶۵۲

۶ رساله مراجع، ج ۲، مساله ۲۶۵۲

۷ رساله مراجع، ج ۲، مساله ۲۶۵۲

۸ رساله مراجع، ج ۲، مساله ۲۶۵۲

۹ رساله مراجع، ج ۲، مساله ۲۶۵۲

- اگر متعلق نذر او خواندن زیارت عاشورا بوده است بدون اینکه این موارد را قید کند، می تواند بدون صد لعن و صد سلام هم بخواند. (امام خامنه ای)^۱
- اگر نذر او مطلق بوده، باید صد لعن و صد سلام را بخواند ولی اگر نذرش اعم بوده (اعم از صد لعن و صد سلام، یا یک لعن و یک سلام) در این صورت هر دو رقم کافی است. آیت الله مکارم^۲

وظیفه در صورت نذر اجمالی زیارت

اگر نذر کند به زیارت برود تکلیف چیست؟

- فقط اگر به آنجا برود و نزد آن امام و یا شخص صالح حاضر شود و سلام بدهد کفایت و غسل زیارت و نماز زیارت (اگر به طور خاص آنها را در نذر ذکر نکرده باشد) واجب نیست. (حضرت امام، آیت الله سیستانی)^۳
- کسی که نذر کرده زیارت برود ولی غسل زیارت و نماز آن را نذر نکرده، لازم نیست آنها را به جا آورد. (آیت الله مکارم)^۴

تردید در زمان نذر

گوسفند معینی را نذر کردم و صیغه شرعی نذر هم خواندم ولی الان شک کردم که نذر برای روز عاشورا بوده و یا روز آخر ماه صفر تکلیف چیست؟

- با قرعه مشخص نماید. (امام خامنه ای، آیت الله سیستانی)^۵
- می توانید قرعه بزنید و مطابق آن به نذرتان عمل کنید. (آیت الله مکارم)^۶

کفاره مخالفت عمدی با نذر:

کفاره تخلف از نذر چیست؟

- کفاره آن افطار عمدی رمضان است. (به شصت فقیر طعام دهد یا دو ماه پی در پی روزه بگیرد) (حضرت امام، آیت الله مکارم)^۷
- کفاره قسم را دارد. (ده فقیر را سیر کند، یا آنان را بپوشاند، و اگر نتواند باید سه روز، پشت سر هم روزه بگیرد.) (امام خامنه ای، آیت الله سیستانی)^۸

نکته: در لزوم توالی سه روز امام خامنه ای احتیاط واجب داده اند و آیت الله سیستانی فتوا داده اند.^۹

وظیفه شرعی در هنگام تلف یا اتلاف عین منذور چیست؟

۱ امام خامنه ای، سایت ادمین، استفتاء خصوصی، شماره استفتاء ۷۵۱۶۶۶: تاریخ استفتاء: ۰۶/۰۱/۱۳۹۶

۲ استفتاءات مکارم ج ۲ س ۱۲۵۰

۳ تحریر الوسیله ج ۲ احکام نذر م ۱۵ هدیة العباد، ج ۲ م ۶۷۱، منهاج الصالحین سیستانی، ج ۳ م ۷۲۳

۴ رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۲۹۳

۵ سایت ادمین، شماره استفتاء، ۴۶۷، کد پیگیری، ۴۵۵۶۱۹۴۶۷، استفتاء از سایت آیت الله سیستانی، با شماره ۵۴۲۱۶۴،

۶ استفتاء از سایت آیت الله مکارم، با کد رهگیری: ۹۵۰۷۲۰۰۵۷

۷ رساله مراجع م ۲۶۵۴

۸ (رساله مراجع م ۲۶۵۴ مراجع)، رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، درس ۶۶

۹. استفتاءات جامعه الزهراء (س)

- اگر نذر کند عین مشخصی را به فقیر صدقه بدهد باید همان را صدقه بدهد و اگر عین آن موجود باشد نمی شود مثل و یا قیمت آن را صدقه بدهد و اگر تلف شد و خودش اتلاف نکرد نذرش منحل می شود و چیزی بر او نیست و اگر خودش تلف کند ضامن است و باید مثل و یا قیمت آن را بنا بر احتیاط واجب به فقیر بدهد، و اگر اتلاف اختیاری و عمدی باشد باید کفاره هم بدهد. (حضرت امام)^۱
- اگر نذر کند عین مشخصی را به فقیر صدقه بدهد باید همان را صدقه بدهد و جایز نیست که آن را تلف کند و یا به عین دیگری تبدیل کند ولی اگر خودش تلف شد نذر منحل می شود و تکلیفی ندارد، بلکه اگر آن شیء را با التفات به نذرش، تلف کند، حنث نذر کرده و باید کفاره بدهد و ضامن عین نیست این در جایی است که نذر مطلق باشد و مثل همین مورد است در جایی که معلق باشد و کاری که نذر را بر آن معلق کرده است تحقق یافته باشد ولی اگر معلق باشد، قبل از تحقق آن کاری که نذرش بر آن معلق شده است، برای او تصرف در عین منذور جایز است که مثلاً با صدقه دادن تلف کند و یا به دیگری منتقل نماید تا زمانی که علم به تحقق کاری که نذر را بر آن معلق کرده است نداشته باشد و نذرش شامل موردی که التزام به بقاء عین منذور تا زمانی که عدم تحققش معلوم شود نباشد، اما در این دو صورت تصرف در عین منذور جایز نیست. (آیت الله سیستانی)^۲

ترک سهوی عمل منذور

اگر مکلف از روی فراموشی عمل به نذر را ترک کند چه حکمی دارد؟

- معصیت نکرده و کفاره هم ندارد. (امام خامنه ای، آیت الله سیستانی)^۳

فاصله سهوی در نذر چهله

شخصی نذر کرده چهل روز پشت سر هم دعایی را بخواند، اگر سهواً یک روز عمل نکند حکم چیست؟

- در صورتی که پشت سر هم بودن مد نظرش بوده و مدت زمان خاصی هم تعیین نکرده، باید از ابتدا شروع کند. (امام خامنه ای)^۴

- چنانچه منذور غیر از روزه بوده قضا و کفاره ندارد و اگر روزه بوده، باید قضا کند. (آیت الله سیستانی)^۵

- احتیاط واجب آن است که آن یک روز را قضا کند. (آیت الله مکارم)^۶

بنده نذر کردم که چهل روز پشت سر هم روزه بگیرم اما سفری برای من پیش آمده که ناچار از انجام آن هستم. تکلیف نماز و روزه بنده چه می شود؟

- اگر برای آن، وقت تعیین کرده است و ناچار شد به سفر برود، باید قضای آن مقداری را که سفر کرده بجا آورد؛ ولی اگر وقت تعیین نکرده است باید در موقع دیگری چهل روز پی در پی روزه بگیرد. (امام خامنه ای)^۷

۱- تحریر الوسیله ج ۲، مسأله ۱۹

۲- حسینی سیستانی، سید علی، منهاج الصالحین، ج ۳، مسأله ۷۲۷

۳- رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، ص ۲۷۵، هدایة العباد، ج ۲، م ۶۸۲، منهاج الصالحین سیستانی، ج ۳، م ۷۳۹

۴- سایت ادمن، شماره استفتاء ۸۹۱۰۸۸

۵- استفتائات موجود در واحد پاسخ به سؤالات جامعه الزهرا (علیها السلام) <http://www.j-alzahra.ir>

۶- استفتائات موجود در واحد پاسخ به سؤالات جامعه الزهرا (علیها السلام) <http://www.j-alzahra.ir>

۷- <http://www.leader.ir>، فهرست شرایط سفر شرعی، سوال ۱۰۹

وظیفه در صورت فراموشی عمل نذر شده

اگر نذر کننده بعد از اجابت نذر در متعلق نذر شک کند وظیفه اش چیست؟

- در موارد شبهه محصوره (مالی باشد یا عبادی) باید احتیاط کند و در شبهه غیر محصوره و در صورتی که نذر را فراموش کرده است وظیفه ای ندارد. (امام خامنه ای)^۱
- اگر مردد بین اطراف محدودی باشد احتیاط کند و اگر مردد بین اطراف غیر محدود باشد یکی از آنها را انجام دهد. (آیت الله سیستانی)^۲
- در صورتی که احتمالات محدودی می دهد یعنی مثلاً بین دو یا سه چیز می باشد هر سه را انجام دهد ولی اگر احتمالات زیاد است همه آنها را روی کاغذهای جداگانه می نویسد و قرعه کشی می کند و آنچه از قرعه درآمد عمل می کند و در هر دو صورت کفاره نذر را هم می دهد. (آیت الله مکارم)^۳

وظیفه در صورت عدم قبول منذور له

اگر نذر کند عین مشخصی را به فقیر معینی بدهد ولی فقیر آن شیئی را قبول نکند وظیفه چیست؟

- در فرض سوال تکلیفی ندارد. (حضرت امام)^۴

اگر شخصی عَلمی را برای عزاداری سیدالشهدا علیه السلام نذر کرده باشد، آیا جایز است مسئولین حسینیّه از قبول آن خودداری کنند؟

- این نذر، متولّی حسینیّه و هیأت امناء آن را ملزم به قبول عَلم نمی کند. (امام خامنه ای)^۵

تغییر نذر

- اینجانب نذر کرده ام که همه ساله در ایام عزاداری سالار شهیدان مقداری شکر جهت طبخ شربت به هیئت ها بدهم. با توجه به اینکه گاه ایام عزاداری در فصل سرما واقع می شود و هیئت ها معمولاً شربت طبخ نمی کنند آیا می توانم همان میزان شکر را به مصرف دیگر (مثلاً شیر) برسانم؟
- اشکالی ندارد. (آیت الله مکارم)^۶

حکم تغییر نذر قبل از گرفتن حاجت

- شخصی با رعایت همه شرایط، نذری کرده است، آیا قبل از گرفتن حاجتش می تواند نذر را تغییر دهد یا باطل نماید؟

- نمی تواند نذرش را تغییر بدهد. (امام خامنه ای، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم)^۷

^۱ سایت ادمین، استفتاء خصوصی، شماره استفتاء ۳۸۵۷۷۹: تاریخ استفتاء: ۲۸/۰۷/۱۳۹۲ استفتاءات مراجع موجود در جامعه الزهرا(س) ص ۱۷ و ۱۸

^۲ استفتاءات مراجع موجود در جامعه الزهرا(س) ص ۱۷ و ۱۸

^۳ <https://makarem.ir/main.aspx?typeinfo=۲۱&lid=۰&catid=۲۸۸۷۰&mid=۲۵۲۱۳۶>

^۴ تحریر الوسیله ج ۲ مساله ۱۹۲

^۵ اجوبه الاستفتاءات ص ۱۴۴۳

^۶ <http://makarem.ir>

^۷ استفتاءات موجود در جامعه الزهرا(س) ص ۱۲

حکم نمائات متصله و منفصله عین منذورہ:

گوسفندی را کہ برای صدقہ، یا برای یکی از امامان نذر کردہ اند:

الف. پشم آن و مقداری کہ چاق می شود جزو نذر است. (حضرت امام، آیت اللہ سیستانی، آیت اللہ مکارم)^۱

ب. اگر پیش از آن کہ بہ مصرف نذر برسد شیر بدهد یا بچہ بیاورد:

- باید بہ مصرف نذر برسانند. (حضرت امام)^۲
- بنابر احتیاط واجب باید بہ مصرف نذر برسد. (آیت اللہ مکارم)^۳
- مال کسی است کہ آن را نذر کردہ، مگر آن کہ قصدش اعم باشد. (آیت اللہ سیستانی)^۴

مباشرت در انجام نذر

آیا در انجام نذر مباشرت نذر کننده لازم است؟

- کمک دادن کسی بہ انجام نذر اشکالی ندارد. (امام خامنہ ای)^۵
- اشکالی ندارد مگر اینکہ نذر کردہ باشد کہ مباشرتاً انجام دہد. (آیت اللہ سیستانی)^۶

مسائل متفرقه در نذر

وظیفہ در صورت نذر بر امام علیہ السلام

اگر مثلاً کسی مالی را نذر امام رضا علیہ السلام کند در چہ مسیری ہزینہ شود؟

- اگر برای امام علیہ السلام یا امامزادہ نذر کند می تواند بہ خدای کہ مشغول خدمت ہستند بدهد، چنانچہ می تواند بہ مصارف حرم یا سایر کارہای خیر بہ قصد بازگشت ثواب آن بہ منذور لہ (آن امام) برساند. (حضرت امام)^۷
- اگر مال را نذر یکی از ائمہ علیہم السلام یا اولاد آنها نماید، جایز است در ہر کار خیر، اعم از صدقہ بہ فقراء، ساخت و تعمیر مسجد، پل و صرف شود؛ با قصد اینکہ ثواب آن بہ منذور لہ برگردد؛ ہر چند مستحب است کہ صرف مخارج حرم و زائران و خادمان آن شود. البتہ اگر نذر مقید بہ مصرف خاصی است، باید طبق آن عمل شود. (امام خامنہ ای)^۸
- اگر مالی را برای نبی مکرم اسلام صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم و یا یکی از ائمہ علیہم السلام و یا یکی از بزرگان و صالحین نذر کند در صورتی کہ جہت و مصرف معینی را قصد کردہ باشد باید در همان جہت مصرف نماید و در

۱ رسالہ مراجع م ۲۶۶۴

۲ رسالہ مراجع م ۲۶۶۴

۳ رسالہ مراجع م ۲۶۶۴

۴ رسالہ مراجع م ۲۶۶۴

۵ استفتاءات موجد در جامعۃ الزہرا سلام اللہ علیہا ص ۲۳

۶ استفتاءات موجد در جامعۃ الزہرا سلام اللہ علیہا ص ۲۳

۷ رسالہ مراجع، ج ۲، مسالہ ۲۶۶۲

۸ رسالہ آموزشی مقام معظم رہبری، ج ۲، درس ۶۶

غیر این صورت، باید در راهی که به منظورله برگردد خرج کند مثلاً نفقه زوار نیازمند را تأمین کند و یا صرف در حرم کند و یا در مجالس آماده برای نشر علوم آن امام و کلام حضرت صرف نماید. (آیت الله سیستانی)^۱

- اگر چیزی برای خود امام علیه السلام یا امامزاده نذر کرده بی آن که نام حرم را ببرد، می تواند علاوه بر مصارف حرم، از قبیل تعمیرات و فرش و روشنایی و خدّامی که مشغول خدمت هستند و مانند آن، صرف مجالس عزاداری و سوگواری یا نشر آثار آن بزرگواران، یا کمک به زوّار آنها یا هر کار دیگری که نسبتی با آنها دارد بکند. (آیت الله مکارم)^۲

نذر شوهر دادن دختر به سادات:

اگر پدر یا مادر نذر کند که دختر خود را به سید شوهر دهد حکم چیست؟

- احتیاط آن است که اگر بتوانند او را راضی نمایند که با سید ازدواج کند. (حضرت امام)^۳
- نذر آنها اعتباری ندارد و هنگامی که دختر به حدّ بلوغ رسید، اختیار با خود اوست. (آیت الله مکارم، آیت الله سیستانی)^۴

مراد از روز در نذر

شخصی نذر می کند در ده روز هر روز ۱۰۰ صلوات بفرستد، اگر مراد خاصی از روز در نذرش معین نکرده باشد آیا روز تا ساعت ۱۲ شب است؟ حکم انجام آن بعد از ۱۲ شب چیست؟

- در فرض عدم تعیین، چنانچه در خلال ۲۴ ساعت انجام دهد، کافی است. (امام خامنه ای)^۵

حکم سفر در روزی که روزه نذر کرده

آیا ناذر میتواند در روزی که نذر معین روزه دارد مسافرت برود؟

- می تواند مسافرت کند. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی)^۶
- احتیاط واجب آن است که آن روز سفر نکند. (آیت الله مکارم)^۷

اگر به واسطه مسافرت عمدی همان روز را روزه نگیرد چه وظیفه ای دارد؟

- باید قضای آن را بگیرد و كفاره ندارد. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی)^۸
- باید قضای آن را بگیرد و احتیاط واجب كفاره هم دارد. (آیت الله مکارم)^۹

۱ منهای الصالحین، ج ۳، مساله ۷۳۳

۲ رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۲۹۴

۳ رساله مراجع م ۲۶۶۶

۴ رساله مراجع م ۲۶۶۶، منهای الصالحین، ج ۳، م ۷۳۸

۵ همان

۶ رساله مراجع م ۲۶۵۳، تحریر الوسیله ج ۲ احکام نذر مساله ۱۴، حسینی خامنه ای، سید علی، رساله آموزشی، ج ۲، درس ۶۶

منهای سیستانی ج ۳ مساله ۷۲۲

۷ رساله مراجع م ۲۶۵۳، تحریر الوسیله ج ۲ احکام نذر مساله ۱۴

منهای سیستانی ج ۳ مساله ۷۲۲

۸ رساله مراجع م ۲۶۵۳، حسینی خامنه ای، سید علی، رساله آموزشی، ج ۲، درس ۶۶

عهد

مسئله: هرگاه با خدا عهد کند که اگر به حاجت شرعی خود برسد کار خیری را انجام دهد، بعد از آنکه حاجتش برآورده شد، باید آن کار را انجام دهد و نیز اگر بدون آن که حاجتی داشته باشد عهد کند که عمل خیری را انجام دهد، آن عمل بر او واجب می‌شود. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی)^۲

شرایط عهد

صیغه عهد

آیا عهد هم نیاز به صیغه خواندن دارد؟

- در عهد هم مثل نذر باید صیغه خوانده شود و نیز کاری را که عهد می‌کند انجام دهد، باید ترکش بهتر از انجام آن نباشد. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم)^۳

صیغه عهد چیست؟

- گفته شود "با خدا عهد می‌بندم که نمازم را اول وقت بخوانم" و می‌تواند معلق بر شرطی باشد؛ مانند: "اگر در امتحان موفق شدم، با خدا عهد می‌بندم که نمازم را اول وقت بخوانم". (امام خامنه ای)^۴
- صیغه آن «عاهدتُ الله أن أفعل أو أترك كذا» یا «علیّ عهد الله أن أفعل كذا أو أترك كذا». (آیت الله سیستانی)^۵
- مثلاً بگوید: «با خدا عهد کردم که فلان کار خیر را انجام دهم» (آیت الله مکارم)^۶

آیا لازم است صیغه عهد به زبان عربی باشد؟

- لازم نیست. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله مکارم، آیت الله سیستانی)^۷
- آیا اگر معنای دقیق عهد را بگوید مثلاً بگوید با خدا پیمان می‌بندم که یک روز روزه بگیرم آیا عهدش واجب می‌شود؟**

- در فرض سؤال عمل به عهد لازم است. (امام خامنه ای)^۸
- اگر بگوید به خداوند متعال قول می‌دهم که این کار را انجام بدهم چطور؟**
- حکم عهد شرعی را ندارد. (امام خامنه ای)^۹

۱ رساله مراجع م ۲۶۵۳، تحریر الوسیله ج ۲ احکام نذر مساله ۱۴

منهاج سیستانی ج ۳ مساله ۷۲۲

۲ رساله مراجع م ۲۶۶۷ حسینی خامنه ای، سید علی، رساله آموزشی، ج ۲، درس ۶۶

۳ رساله مراجع، ج ۲، م ۲۶۶۸، حسینی خامنه ای، سید علی، رساله آموزشی، ج ۲، درس ۶۶

۴ حسینی خامنه ای، سید علی، رساله آموزشی، ج ۲، درس ۶۶

۵ رساله مراجع ذیل م ۲۶۶۹، منهاج الصالحین آیت الله سیستانی، جلد ۳، مساله ۷۴۱

۶ توضیح المسائل مساله ۲۲۹۸

۷ استفتاءات جامعه الزهرا (س) ص ۱۲ و ۱۳، حسینی خامنه ای، سید علی، رساله آموزشی، ج ۲، درس ۶۶

۸ سایت ادمین، شماره استفتاء ۳۰ شماره پیگیری ۸۹۹۸۹۹۳۰

۹ سایت ادمین، شماره استفتاء ۳۰ شماره پیگیری ۸۹۹۸۹۹۳۰

شرایط عاهد

عهد زن بدون اجازه شوهر

آیا عهد زن باید با اجازه شوهر باشد؟

- فی نفسه در تحقق آن اذن کسی شرط نیست. (امام خامنه ای)^۱
- در تمام شرایط مثل نذر است. (آیت الله سیستانی)^۲
- در صورتی که عهد زن مزاحم حقوق شوهر نباشد اذن شوهر شرط نیست. (آیت الله مکارم)^۳

عهد فرزند بدون اذن والدین

آیا عهد فرزند باید با اجازه پدر باشد؟

- فی نفسه در تحقق آن اذن کسی شرط نیست. (امام خامنه ای)^۴

شرایط معهود

رجحان معهود

آیا باید عملی را که عهد می کند انجام دهد ترکش بهتر باشد؟

- باید کاری را که انجام آن را عهد می کند، ترکش بهتر از انجام آن نباشد. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله مکارم)^۵
- لازم نیست کاری را که عهد میکند انجام دهد شرعاً بهتر باشد، بلکه کافی است شرعاً از آن نهی نشده باشد، و در نظر عقلاً رجحان داشته باشد، یا برای آن شخص مصلحتی در برداشته باشد، و اگر بعد از عهد طوری شد که آن عمل مصلحتی نداشت یا شرعاً مرجوح شد، هرچند مکروه شده باشد لازم نیست به آن عمل کند. (آیت الله سیستانی)^۶

عمل مباح

اگر کار مباحی را عهد کند چه حکمی دارد؟

- کاری را که عهد می کند انجام دهد، باید نکردنش بهتر از انجام آن نباشد. (حضرت امام ره)^۷
- لازم نیست کاری را که عهد میکند انجام دهد شرعاً بهتر باشد، بلکه کافی است شرعاً از آن نهی نشده باشد، و در نظر عقلاً رجحان داشته باشد، یا برای آن شخص مصلحتی در برداشته باشد، و اگر بعد از عهد طوری شد که آن

^۱ استفتاءات جامعۀ الزهرا (سلام الله علیها) ص ۱۳

^۲ منهاج الصالحین آیت الله سیستانی، جلد ۳، مسالۀ ۷۴۲ و ۷۴۳

^۳ استفتاءات جامعۀ الزهرا (سلام الله علیها) ص ۱۳

^۴ استفتاءات جامعۀ الزهرا (سلام الله علیها) ص ۱۳

^۵ رسالۀ مراجع، ج ۲، م ۲۶۶۸، حسینی خامنه ای، سید علی، رسالۀ آموزشی، ج ۲، درس ۶۶

^۶ رسالۀ آیت الله سیستانی، مسالۀ ۲۶۸۵

^۷ رسالۀ مراجع، جلد ۲، مسالۀ ۲۶۶۸

عمل مصلحتی نداشت یا شرعاً مرجوح شد، هر چند مکروه شده باشد لازم نیست به آن عمل کند. (آیت الله سیستانی)^۱

- اگر آن کار شرعاً مطلوب نباشد عهد او اعتباری ندارد. (آیت الله مکارم)^۲

کفاره تخلف عهد

کفاره تخلف از عهد چیست؟

اگر به عهد خود عمل نکنند، باید کفاره بدهد یعنی شصت فقیر را سیر کند یا دو ماه روزه بگیرد، یا یک بنده آزاد کند. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم)^۳

قسم

تعریف قسم: یعنی انسان به اسم خدا یا صفات مختص به او، مانند "مقلب القلوب و الابصار" یا صفاتی که غالباً برای او به کار می رود و استعمالش ظهور در خدای متعال دارد (نه دیگران)، مانند خالق، رازق و رحیم، به هر زبانی که باشد، قسم بخورد کاری را انجام دهد یا ترک کند. (امام خامنه ای)^۴

مسئله: قسم به پیغمبر (صلی الله علیه و آله) و ائمه اطهار (علیهم السلام) منعقد نمی شود و همچنین به بقیه نفوس مقدّس و معظم، و به قرآن کریم و به کعبه شریف و بقیه مکانهای محترم نیز، منعقد نمی شود. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی)^۵

مسئله: قسم به طلاق و مانند آن منعقد نمی شود به این که بگوید: «زوجهام طالق است اگر این را انجام دهم یا اگر انجام ندهم»؛ پس مثل این قسم در حصول طلاق اثری ندارد. (حضرت امام)^۶

مسئله: قسم به برائت از خدای متعال یا از رسول خدا (صلی الله علیه و آله) یا از دین او یا از ائمه (علیهم السلام) به این که مثلاً بگوید: «از خدا یا از دین اسلام، برائت می جویم اگر این را انجام دهم یا اگر این را انجام ندهم»؛ پس گناه یا کفاره ای در مخالفت آن، مترتب نمی شود. البته خود این قسم حرام است و قسم خورنده گناه کار است و بین راست و دروغ و مخالفت و عدم مخالفت آن فرق نمی کند. (حضرت امام، آیت الله سیستانی)^۷

اقسام

الف: قسمی که برای تاکید و محقق بودن اخبار به وقوع چیزی در گذشته یا حال و یا آینده است این قسم منعقد نمی شود، و چیزی بر آن مترتب نمی شود غیر از گناه در جایی که عمداً اخبارش دروغ باشد. (حضرت امام، آیت الله سیستانی)

۱ رساله آیت الله سیستانی، مساله ۲۶۸۵

۲ رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۲۹۸

۳ (رساله مراجع م ۲۶۶۹)، رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، درس ۶۶

۴ رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، درس ۶۶

۵. (تحریر الوسیله ج ۲ کتاب القسم ۵)، حسینی خامنه ای، سید علی، رساله آموزشی، ج ۲، درس ۶۶ منهاج سیستانی ج ۳ م ۶۹۱

۶. تحریر الوسیله ج ۲ کتاب القسم ۶

۷. (سیستانی) منهاج سیستانی ج ۳ م ۶۹۲ تحریر الوسیله ج ۲ کتاب القسم ۶،

ب. قسم مناشده، که همراه با طلب و خواستن کاری از طرف مقابل برای تحریک مسوول است مثل اینکه ترا به خدا قسم می دهم که فلان عمل را بکنی و این قسم هم منعقد نمی‌شود و چیزی بر آن از گناه یا کفاره - نه بر قسم خورنده در سوگندش و نه بر محلوف علیه «شخص مورد سؤال» در مخالفت او و بر نیاوردن مورد سؤال او - مترتب نمی‌شود. (حضرت امام، آیت الله سیستانی)^۱

ج. قسمی است که واقع می‌شود به جهت تأکید و تحقیق آنچه که بنابر آن گذاشته و التزام به آن پیدا کرده از انجام دادن امری یا ترک آن در آینده «قسم به خدا البته روزه می‌گیرم» یا «مصرف و کشیدن دخانیات را مثلاً ترک می‌کنم». و این قسم همان قسمی است که با اجتماع شرایط آتیه، منعقد می‌شود و اطاعت و وفای به آن واجب است و مخالفت آن حرام می‌باشد و بر حنث و مخالفت آن، کفاره مترتب می‌شود. (حضرت امام، آیت الله مکارم، آیت الله سیستانی)^۲

صور مختلف انعقاد قسم شرعی و حنث آن

متعلق قسم انجام فعلی باشد

برای آن وقت مشخص شده

- باید آن عمل را در همان وقت بجا آورد و حنث قسم، به انجام ندادن آن عمل در همان وقت حاصل می‌شود، هر چند بعد از آن وقت، آن عمل را بجا آورد باز هم حنث محقق شده است و کفاره دارد. (حضرت امام)^۳
- اگر کاری که به انجام آن قسم خورده روزه است قضای روزه واجب است و در صورت ترک عمدی کفاره حنث قسم نیز واجب می‌شود و در صورتی که آن عمل نماز است بنابر احتیاط واجب، قضا واجب است و با ترک عمدی، کفاره حنث قسم نیز واجب می‌شود ولی اگر کاری که به انجام آن قسم خورده غیر نماز و روزه است؛ مانند زیارت امام حسین(ع) در روز عاشورا قضا واجب نیست. ولی اگر عمداً ترک کرده باشد، کفاره واجب می‌شود. (امام خامنه ای)^۴
- در فرض مذکور حنث قسم، به انجام ندادن آن عمل در همان وقت حاصل می‌شود، هر چند بعد از آن وقت، آن عمل را بجا آورد باز هم حنث محقق شده است، نظیر آن جایی است که زمانهای متاخر جدا و بطور قطعی از محط نظر و دید او در زمان قسم خارج بوده باشد، پس در این صورت تاخیر جایز نیست در انجام کاری که به انجام آن قسم خورده است در همان زمان، در غیر این صورت حنث قسم محسوب می‌شود. (آیت الله سیستانی)^۵

۱ تحریرالوسیله ج ۲ کتاب القسم، منهاج سیستانی ج ۳ م ۶۸۲ و ۶۸۶

۲ رساله مراجع ج ۲ م ۲۶۷۰، تحریرالوسیله ج ۲ کتاب القسم، منهاج سیستانی ج ۳ م ۶۸۲ و ۶۸۶

۳ ت خمینی، سید روح الله موسوی، تحریرالوسیله، ۲ جلد، مؤسسه مطبوعات دار العلم، قم - ایران، اول، ه ق، ج ۲، احکام قسم، مساله ۱۴، گلیپایگانی،

۴ حسینی خامنه ای، سید علی، رساله آموزشی، ج ۲، درس ۶۶

۵ سیستانی، سید علی حسینی، منهاج الصالحین (للسیستانی)، ۳ جلد، دفتر حضرت آیه الله سیستانی، قم - ایران، پنجم، ۱۴۱۷ ه ق، جلد ۳، صفحه ۲۲۷، مساله ۷۰۰

برای آن وقت مشخص نشده^۱

- واجب نیست که فوراً و همان اول وقت اقدام به انجام آن کار نماید و تاخیر انداختن هم جایز است حتی با اختیار هم تاخیر جایز است تا وقتی که گمان به فوت داشته باشد بخاطر ایجاد مانعی مثل ناتوانی و یا مرگ و اگر یک بار را هم انجام ندهد حنث قسم کرده است. (حضرت امام)^۲
- واجب نیست که فوراً و همان اول وقت اقدام به انجام آن کار نماید و تاخیر انداختن هم جایز است حتی با اختیار هم تاخیر جایز است ولی تا حدی که سستی و تسامح در انجام واجب محسوب نشود و اگر یک بار را هم انجام ندهد حنث قسم کرده است. (آیت الله سیستانی)^۳
- جایز است تأخیر آن تا زمانی که گمان به فرار سیدن مرگش کند؛ در این صورت تأخیر آن جایز نیست، بنابراین حنث قسم در این قسم به این صورت است که در مدت حیاتش انجام ندهد. (امام خامنه ای)^۴

متعلق قسم ترک عملی باشد

برای آن وقت مشخص شده

- اگر مثلاً قسم بخورد که سیگار نکشد اگر آن را مقید به زمان خاصی کرده است با ایجاد آن کار حنث قسم می شود و لو یک بار باشد. (حضرت امام، آیت الله سیستانی)^۵

برای آن وقت مشخص نشده

- اگر صیغه قسم را مطلق گفته باشد، مقتضای اطلاق، ابدیت است، پس اگر تا آخر عمر حتی یک بار ایجاد کند حنث قسم کرده و باید کفاره بدهد. (حضرت امام، آیت الله سیستانی)^۶

اگر به انجام کاری قسم بخورد، آیا تکرار واجب است؟

- تکرار لازم نیست. (حضرت امام، آیت الله سیستانی)^۷

۱ خمینی، سید روح الله موسوی، تحریر الوسیله، ۲ جلد، مؤسسه مطبوعات دار العلم، قم - ایران، اول، ه ق، ۲، احکام قسم، مساله ۱۴، سیستانی، سید علی حسینی، منهاج الصالحین (للسیستانی)، ۳ جلد، دفتر حضرت آیه الله سیستانی، قم - ایران، پنجم، ۱۴۱۷ ه ق، جلد ۳، صفحه ۲۲۷، مساله ۷۰۰.

۲ خمینی، سید روح الله موسوی، تحریر الوسیله، ۲ جلد، مؤسسه مطبوعات دار العلم، قم - ایران، اول، ه ق، ۲، احکام قسم، مساله ۱۴، سیستانی، سید علی حسینی، منهاج الصالحین (للسیستانی)، ۳ جلد، دفتر حضرت آیه الله سیستانی، قم - ایران، پنجم، ۱۴۱۷ ه ق، جلد ۳، صفحه ۲۲۷، مساله ۷۰۰.

۳ سیستانی، سید علی حسینی، منهاج الصالحین (للسیستانی)، ۳ جلد، دفتر حضرت آیه الله سیستانی، قم - ایران، پنجم، ۱۴۱۷ ه ق، جلد ۳، صفحه ۲۲۷، مساله ۷۰۰.

۴ حسینی خامنه ای، سید علی، رساله آموزشی، ج ۲، درس ۶۶.

۵ خمینی، سید روح الله موسوی، تحریر الوسیله، ۲ جلد، مؤسسه مطبوعات دار العلم، قم - ایران، اول، ه ق، ۲، احکام قسم، مساله ۱۴، سیستانی، سید علی حسینی، منهاج الصالحین (للسیستانی)، ۳ جلد، دفتر حضرت آیه الله سیستانی، قم - ایران، پنجم، ۱۴۱۷ ه ق، جلد ۳، صفحه ۲۲۷، مساله ۷۰۰.

۶ خمینی، سید روح الله موسوی، تحریر الوسیله، ۲ جلد، مؤسسه مطبوعات دار العلم، قم - ایران، اول، ه ق، ۲، احکام قسم، مساله ۱۴، سیستانی، سید علی حسینی، منهاج الصالحین (للسیستانی)، ۳ جلد، دفتر حضرت آیه الله سیستانی، قم - ایران، پنجم، ۱۴۱۷ ه ق، جلد ۳، صفحه ۲۲۷، مساله ۷۰۰.

۷ خمینی، سید روح الله موسوی، تحریر الوسیله، ۲ جلد، مؤسسه مطبوعات دار العلم، قم - ایران، اول، ه ق، ۲، احکام قسم، مساله ۱۴، سیستانی، سید علی حسینی، منهاج الصالحین (للسیستانی)، ۳ جلد، دفتر حضرت آیه الله سیستانی، قم - ایران، پنجم، ۱۴۱۷ ه ق، جلد ۳، صفحه ۲۲۷، مساله ۷۰۰.

انحلال قسم با یک حنث

- اگر کاری که بر انجام آن قسم خورده است انجام عملی باشد، (مانند یک روز، روزه) فرقی ندارد که مقید به وقتی کرده باشد (مثل روزه یک روز از شعبان) یا مقید نکرده باشد اگر در وقتی که مشخص کرده انجام ندهد و یا در صورت اطلاق در تمام عمر انجام ندهد، فقط یک حنث واجب است. (حضرت امام، آیت الله سیستانی)^۱

شخصی قسم خورده هر پنجشنبه روزه بگیرد، در صورتی که یک پنجشنبه را روزه نگیرد:

- اگر قسم بخورد که هر پنج شنبه روزه بگیرد و یا هر جمعه سیگار نکشد اگر بیشتر از یک روز، روزه نگیرد و یا سیگار بکشد باز هم کفاره تکرار نمی شود و یک حنث حساب می شود و با اولین مخالفت قسم منحل می شود ولی احتیاط خوب است. (حضرت امام)^۲
- اگر هنگام قسم، منظورش تمام پنجشنبه‌ها به عنوان مجموعه واحد بوده، به این معنا که اگر حتی یک پنجشنبه هم روزه نگیرد، مطلوب تأمین نشده است ← در این صورت به خاطر یک بار تخلف، قسم منحل شده و کفاره بر او واجب می شود و هفته‌های بعد، دیگر روزه واجب نیست. ولی اگر هر پنجشنبه جداگانه مد نظر است ← در این صورت در ازای هر پنجشنبه‌ای که عمداً روزه نگیرد، یک کفاره واجب است. (امام خامنه ای)^۳
- اگر قسم بخورد که هر روز از ماه رجب را روزه بگیرد و یا هر روز ماه رجب سیگار نکشد، اگر قصد کرده باشد التزام به تعداد روزهای ماه را (یعنی اینکه ملتزم شده باشد تا هر روز روزه بگیرد و یا سیگار نکشد) وفای به نذر متعدد می شود و حنث نیز به تعدادی که به قَسَمش عمل نکرده، متعدد می شود، در غیر این صورت به اینکه برای او یک التزام صادر شده باشد که به مجموع روزها تعلق گرفته باشد، فقط یک وفاء و یا یک حنث اتفاق می افتد، پس اگر بعضی از روزها را روزه نگیرد و یا اینکه سیگار بکشد حنث محقق شده و کفاره ثابت می شود و بعد از آن حنث صورت نمی گیرد و کفاره ثابت نمی شود، هر چند در سایر روزها، روزه نگیرد و یا سیگار بکشد و مثل همین مورد است اگر قسم بخورد که هر پنج شنبه روزه بگیرد و یا هر جمعه سیر نخورد. (آیت الله سیستانی)^۴

شرایط

شرایط قسم

به نام خداوند یا صفات او باشد

قسم شرعی به چه الفاظی منعقد می شود؟

۱ خمینی، سید روح الله موسوی، تحریر الوسیله، ۲ جلد، مؤسسه مطبوعات دار العلم، قم - ایران، اول، ه ق، ج ۲، احکام قسم، مساله ۱۵، سیستانی، سید علی حسینی،

منهاج الصالحین (للسیستانی)، ۳ جلد، دفتر حضرت آیه الله سیستانی، قم - ایران، پنجم، ۱۴۱۷ ه ق، ج ۳، صفحه ۲۲۷، مساله ۷۰۰،

۲ خمینی، سید روح الله موسوی، تحریر الوسیله، ۲ جلد، مؤسسه مطبوعات دار العلم، قم - ایران، اول، ه ق، ج ۲، احکام قسم، مساله ۱۵،

۳ حسینی خامنه ای، سید علی، رساله آموزشی، ج ۲، درس ۶۶

۴ سیستانی، سید علی حسینی، منهاج الصالحین (للسیستانی)، ۳ جلد، دفتر حضرت آیه الله سیستانی، قم - ایران، پنجم، ۱۴۱۷ ه ق، ج ۳، صفحه ۲۲۷، مساله ۷۰۱

۱- به ذکر اسم عَلم خداوند متعال که مختص به اوست مانند لفظ جلاله «الله» و آنچه بر غیر خدا اطلاق نمی‌شود مانند رحمان ملحق به اسم جلاله است.

۲- یا به ذکر اوصاف و افعال مختص به خدا که غیر او در آن با خدا شریک نمی‌باشد مانند «و مقلب القلوب و الابصار»، «و الذی نفسی بیده» و نظایر اینها.

۳- به ذکر اوصاف و افعال مشترکه‌ای که بر خدای تعالی و بر غیر خدا اطلاق می‌شود لیکن غالباً بر خدا اطلاق می‌شود به طوری که در وقت اطلاق، منصرف به خدای تعالی می‌شود مانند ربّ و خالق و باری و رازق و رحیم. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم)^۱

مسئله: در انعقاد قسم معتبر نیست که انشای قسم به حروف آن باشد و لازم نیست که حتماً بگوید: «و الله یا بالله یا تالله (قسم به خدا) انجام می‌دهم این کار را» بلکه اگر آن را به دو صیغه قسم و حلف انشا نماید، مانند: «اقسمت بالله» یا «حلفت بالله» نیز منعقد می‌شود؛ البته دو لفظ «اقسمت» و «حلفت» بدون لفظ جلاله یا چیزی که به منزله آن است، کفایت نمی‌کند. (حضرت امام، آیت الله سیستانی)^۲

اگر به لفظی قسم بخورد که بدون قرینه خدا بنظر نمی‌آید، ولی او قصد خدا را کند، آیا قسم منعقد می‌شود؟

- اگر به لفظی قسم بخورد که بدون قرینه خدا بنظر نمی‌آید، ولی او قصد خدا را کند بنابر احتیاط، باید به آن قسم عمل نماید. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله مکارم)^۳

اگر به آنچه که انصراف به خدا ندارد مانند: موجود و حی و سمیع و بصیر و قادر، قسم بخورد، تکلیف چیست؟

- اگر آنچه که انصراف به خدا ندارد موجود و حی و سمیع و بصیر و قادر، قسم بخورد، قسم منعقد نمی‌شود اگر چه به آنها نیت قسم به ذات مقدس خدا را داشته باشد؛ البته اشکال دارد پس احتیاط ترک نشود. (حضرت امام)^۴

- بعید نیست که منعقد بشود با ذکر اوصاف و افعالی که فی نفسه انصراف به خدا ندارند ولی در مقام سوگند منصرف به خدا می‌باشند. (آیت الله سیستانی)^۵

- اگر به نامهایی قسم یاد کند که بدون قرینه خدا به نظر نمی‌آید ولی او قصد خدا را کند بنابر احتیاط واجب باید به آن قسم عمل کند. (آیت الله مکارم)^۶

اگر بگوید قسم به حق خدا چه حکمی دارد؟

- اگر بگوید: «قسم به حق خدا» و «به جلال خدا» و «به عظمت خدا» و «به کبریایی خدا» و «قسم به بقاء و دوام خدا» ظاهراً قسم صدق می‌کند و در انعقاد قسم به این که بگوید: «به قدرت خدا» و «به علم خدا» انعقاد قسم قابل تأمل است اگر چه خالی از قرب نیست. (حضرت امام)^۷

۱ (تحریر الوسیله ج ۲ کتاب القسم م ۲) (منهاج سیستانی ج ۳ م ۶۸۸، رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۳۰۰ حسینی خامنه ای، سید علی، رساله آموزشی، جلد ۲، درس ۶۶)

۲ (تحریر الوسیله ج ۲ کتاب القسم م ۴، منهاج سیستانی، ج ۳، م ۶۹۰)

۳ (تحریر الوسیله ج ۲ کتاب القسم م ۲ رساله آموزشی مقام معظم رهبری، جلد ۲، درس ۶۶، رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۳۰۰)

۴ (تحریر الوسیله ج ۲ کتاب القسم م ۲،

۵ منهاج سیستانی ج ۳ م ۶۸۸

۶ رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۳۰۰

۷ (تحریر الوسیله ج ۲ کتاب القسم م ۳)

- قسم منعقد نمی شود مگر اینکه قصد کرده باشد که به ذات خدا قسم بخورد. (آیت الله سیستانی)^۱

به لفظ باشد

آیا قسم با غیر لفظ هم منعقد می شود؟

- قسم منعقد نمی شود مگر به لفظ یا چیزی که جای آن بنشیند و اگر بنویسد یا در قلبش آن را قصد کند صحیح نیست ولی آدم لال اگر با اشاره قسم بخورد صحیح است. (حضرت امام، آیت الله مکارم، آیت الله سیستانی)^۲

آیا با نوشتن قسم منعقد می شود؟

- بنابر اقوی به نوشتن منعقد نمی شود. (حضرت امام)^۳
- نوشتن برای لال که قادر بر تکلم نیست کافیهست بلکه قادر بر تکلم نیز اگر بنویسد بنابر احتیاط واجب عمل کند. (آیت الله سیستانی)^۴
- در کتابت و نوشتن احتیاط عمل به آن است. (آیت الله مکارم)^۵

عربی بودن

آیا قسم حتما باید به عربی باشد؟

- ظاهراً عربی در آن معتبر نیست خصوصاً در متعلقات آن. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی)^۶

تعلیق قسم بر خواست خداوند

اگر قسمش را بر خواست خدا معلق کند چه حکمی دارد؟

- اگر قسم را بر مشیت خدای متعال، معلق کند به اینکه بگوید: «قسم به خدا این را انجام می دهم اگر خدا بخواهد» و مقصودش تعلیق بر خواست خدای متعال باشد منعقد نمی شود ولی اگر برای تبرک باشد منعقد می شود. (حضرت امام، آیت الله سیستانی)^۷

اگر قسمش را بر خواست غیر خدا معلق کند چه حکمی دارد؟

- اگر مثلاً بگوید: «قسم به خدا این را انجام می دهم اگر زید بخواهد» این قسم بر فرض مشیت او، منعقد می شود. پس اگر زید بگوید: «من می خواهم که این را انجام دهی» منعقد می شود و حنث و کفاره بر ترک آن مترتب می شود و اگر بگوید «من نمی خواهم انجام دهی قسم مذکور منعقد نمی شود و اگر قسم خورنده نداند که زید انجام آن عمل را می خواهد یا نه اثر و حنث بر آن مترتب می شود. (حضرت امام، آیت الله سیستانی)^۸

اگر بر غیر مشیت معلق کند چه حکمی دارد؟

۱ منهای سیستانی ج ۳ م ۶۸۹

۲ رساله مراجع ج ۲ م ۲۶۷۱

۳ تحریر الوسیله ج ۲ کتاب القسم م ۱

۴ منهای سیستانی، ج ۳ م ۶۸۷

۵ رساله مراجع، جلد ۲، ذیل مساله ۲۶۷۱

۶. تحریر الوسیله ج ۲ کتاب القسم م ۱، امام خامنه ای، سایت ادمین، استفتاء خصوصی، شماره استفتاء: ۶۴۲۹۴۴ تاریخ استفتاء: ۱۳۹۵/۰۱/۲۲ منهای سیستانی، ج ۳ م ۶۸۷

۷ تحریر الوسیله ج ۲ کتاب القسم م ۷، منهای سیستانی ج ۳ م ۶۹۳

۸ تحریر الوسیله ج ۲ کتاب القسم م ۷، منهای الصالحین، آیت الله سیستانی، ج ۳ م ۶۹۳

- در فرض مذکور نیز قسم منعقد می شود. (حضرت امام، آیت الله سیستانی)^۱

شرایط قسم خورنده

مسئله: کسی که قسم می خورد باید بالغ و عاقل باشد و اگر می خواهد راجع به مال خودش قسم بخورد، باید سفیه نباشد. و همچنین از روی قصد و اختیار قسم بخورد پس قسم خوردن بچه و دیوانه و مست و کسی که مجبورش کرده اند، درست نیست و همچنین است اگر در حال عصبانی بودن بی قصد قسم بخورد. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم)^۲

ورشکسته؟

ورشکسته که حاکم شرع او را از تصرف در اموالش منع کرده باشد اگر متعلق قسمش مال باشد منعقد نمی شود ولی اگر مال نباشد قسمش منعقد می شود. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم)^۳

قسم کافر

آیا قسم کافر صحیح است؟

- قسم کافر صحیح است. (آیت الله سیستانی)^۴

قسم زن بدون اذن شوهر و فرزند بدون اذن پدر

مسئله: اگر فرزند بدون اجازه پدر، و زن بدون اجازه شوهر قسم بخورد، قسم آنان صحیح نیست. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم)^۵

اگر زن و یا فرزند برای انجام واجب و یا ترک حرام بدون اجازه قسم بخورند حکم قسم آنها چیست؟

- اگر کاری که قسم می خورند انجامش واجب و یا ترکش حرام باشد و نهی پدر و یا شوهر به انجام آن واجب و یا ترک حرام تعلق بگیرد قسم منعقد می شود و اما اگر نهی آنها به قسم تعلق بگیرد قسم آنها منعقد نمی شود. (حضرت امام)^۶

- اگر کاری که قسم می خورند انجام واجب و یا ترک حرام باشد و نهی پدر و یا شوهر به انجام آن واجب و یا ترک حرام تعلق بگیرد قسم منعقد نمی شود پس نه حثی صورت می گیرد و نه كفاره ای در صورت مخالفت واجب می شود هر چند بر ترک واجب و یا انجام حرام آثارشان از قبیل گناه و امثال آن مترتب می شود. (آیت الله سیستانی)^۷

۱- تحریر الوسیله ج ۲ احکام قسم مساله ۷ منهاج الصالحین، آیت الله سیستانی ج ۳ م ۶۹۳

۲- رساله مراجع، ج ۲ م ۲۶۷۱ تحریر الوسیله ج ۲ کتاب القسم م ۸، رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، درس ۶۶، رساله آیت الله مکارم، مساله ۱۳۰۰، منهاج الصالحین، آیت الله سیستانی ج ۳ م ۶۹۴

۳- تحریر الوسیله ج ۲ کتاب القسم م ۸، رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، درس ۶۶، رساله آیت الله مکارم، مساله ۱۳۰۰، منهاج الصالحین، آیت الله سیستانی ج ۳ م ۶۹۴

۴- ۱۵۴۴ منهاج سیستانی ج ۳ م ۶۹۴

۵- تحریر الوسیله، ج ۲، کتاب الیمین، مساله ۹، رساله آموزشی مقام معظم رهبری، ج ۲، درس ۶۶، رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۳۰۰، منهاج الصالحین، ج ۳، مساله ۶۹۵

۶- خمینی، سید روح الله موسوی، تحریر الوسیله، ج ۲، مؤسسه مطبوعات دار العلم، قم - ایران، اول، ه ق، ج ۲، احکام قسم، مساله ۱۶

۷- سیستانی، سید علی حسینی، منهاج الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، دفتر حضرت آیه الله سیستانی، قم - ایران، پنجم، ۱۴۱۷ ه ق، جلد ۳، صفحه ۲۲۷، مساله ۶۹۵

- هرگاه پدر از قسم خوردن فرزند (در هر سن و سالی که باشد) جلوگیری کند، حتی اگر فرزند بدون اجازه پدر قسم یاد کند قسم آنان صحیح نمی باشد. (آیت الله مکارم)^۱

قسم و سواسی

حکم قسم فرد و سواسی در عمل به قسم چیست؟

- قسمی که آدم و سواسی می خورد مثل اینکه می گوید: "و الله الان مشغول نماز می شوم" و به واسطه سواس مشغول نماز نمی شود اگر سواس او طوری باشد که بی اختیار به قسم عمل نکند، کفارہ ندارد. (حضرت امام، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم)^۲

شرایط متعلق قسم

رجحان عمل

شرایط عملی که برای آن قسم یاد می شود را در کلام فقها بررسی کنید.

- کاری را که قسم می خورد انجام دهد، باید حرام و مکروه نباشد و کاری را که قسم می خورد ترک کند، باید واجب و مستحب نباشد و اگر قسم بخورد که کار مباحی را به جا آورد، باید ترک آن در نظر مردم بهتر از انجامش نباشد، و نیز اگر قسم بخورد کار مباحی را ترک کند، باید انجام آن در نظر مردم بهتر از ترکش نباشد. (حضرت امام)^۳
- مقسم علیه در صورتی که قسم به انجام آن باشد، باید عمل واجب یا مستحب یا مباح باشد؛ چه رجحان در این عمل مباح باشد و چه نباشد و در صورتی که قسم به ترک آن است، عمل حرام یا مکروه یا مباح باشد. بنابراین در قسم، مقسم علیه نباید امر مرجوحی باشد. (امام خامنه ای)^۴
- کاری را که برای انجام آن قسم می خورد باید حرام و مکروه نباشد و کاری را که قسم بر ترک آن می خورد واجب و مستحب نباشد و اگر برای انجام کار مباحی قسم می خورد باید ترک آن در نظر مردم بهتر از انجامش نباشد، همچنین اگر قسم برای ترک کار مباحی می خورد باید انجام آن در نظر مردم بهتر از ترکش نباشد. (آیت الله مکارم)^۵
- المباح المتساوی الطرفين فی نظر الشرع فإن ترجح فعله علی ترکه بحسب المنافع و الاغراض العقلائیة الدنیویة أو العکس فلا إشکال فی انعقادها إذا تعلقت بطرفه الراجح، و عدم انعقادها لو تعلقت بطرفه المرجوح (حضرت امام، آیت الله سیستانی)^۶

اگر کاری انجام و ترک آن از هر جهتی یکسان باشد آیا قسم منعقد می شود؟

^۱ <https://makarem.ir/main.aspx?typeinfo=۲۱&lid=۰&catid=۳۸۱۶۰&mid=۲۵۰۷۳۸>

^۲ خمینی، سید روح الله موسوی، توضیح المسائل (محشور - امام خمینی)، ۲ جلد، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، قم - ایران، هشتم، ۱۴۲۴ هـ ق، ج ۲، مساله ۲۶۷۴

^۳ رساله مراجع، ج ۲، مساله ۲۶۷۱

^۴ حسینی خامنه ای، سید علی، رساله آموزشی، ج ۲، درس ۶۶

^۵ رساله آیت الله مکارم، مساله ۲۳۰۰

^۶ تحریر الوسیله، ج ۲ احکام قسم م ۱۰ منهاج سیستانی ج ۳ م ۶۹۶

- مباحی که در نظر شرع، هر دو طرف آن مساوی می باشد، پس اگر فعل آن بر ترکش به حسب منافع و اغراض عقلایی دنیایی، ترجیح داشته باشد یا بر عکس آن باشد، پس در انعقاد آن در صورتی که به طرف راجع آن تعلق پیدا کند و عدم انعقاد آن، اگر به طرف مرجوح آن متعلق شود اشکالی نیست. و اگر دو طرف آن به حسب دنیا هم مساوی باشد آیا در صورت تعلق آن به فعل یا ترک آن، منعقد می شود؟ دو قول است که اشتهر و احوط آن ها اولی آن ها می باشد بلکه خالی از قوت نیست. (حضرت امام)^۱

- منعقد نمی شود مگر اینکه مصلحت شخصی دنیوی داشته باشد. (آیت الله سیستانی)^۲

اگر بعد از انعقاد قسم، متعلق قسم مرجوح شود آیا باید به قسم عمل کرد؟

- اگر قسم بخورد که کاری را که فعلاً خوب است انجام دهد ولی هنگام انجام آن کار، شرعاً از جهاتی بد شود قسم او به هم می خورد و لازم نیست آن را انجام دهد. (آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم)^۳

قدرت بر انجام

اگر بر امر ممکن قسم بخورد ولی ناتوان شود، حکم قسم او چیست؟

- اگر موقعی که قسم می خورد ممکن باشد و بعد تا آخر وقتی که برای قسم معین کرده عاجز شود یا برایش مشقت داشته باشد، قسم او از وقتی که عاجز شده به هم می خورد. (حضرت امام، آیت الله مکارم)^۴

- اگر موقعی که قسم می خورد ممکن باشد و بعداً از عمل به آن عاجز شود، از وقتی که عاجز می شود قسم او بهم می خورد، و همچنین است اگر بقدری مشقت پیدا کند که نشود آن را تحمل کرد، و این عجز اگر به اختیار او باشد یا بدون اختیار، ولی او در تأخیر از زمان قدرت عذری نداشته باشد، گناه کرده و کفاره واجب است. (آیت الله سیستانی)^۵

اگر عمل به قسم مشقت و سختی و حرج داشته باشد تکلیف چیست؟

- اگر عمل کردن به نذر یا قسم یا عهد بقدری مشقت پیدا کند که نشود آن را تحمل کرد منحل می شود. (حضرت امام، آیت الله مکارم)^۶

- اگر بقدری مشقت پیدا کند که نشود آن را تحمل کرد، و این عجز اگر به اختیار او باشد یا بدون اختیار منحل می شود، ولی اگر او در تأخیر از زمان قدرت عذری نداشته باشد، گناه کرده و کفاره واجب است. (آیت الله سیستانی)^۷

۱ تحریرج ۲ احکام قسم م ۱۰

۲ منهاج سیستانی ج ۳ م ۶۹۶

۳ رساله مراجع ذیل م ۲۶۷۱ منهاج سیستانی ج ۳ م ۹۷ هدیة العباد، ج ۲ احکام الیمین، م ۱۱،

<https://makarem.ir/main.aspx?typeinfo=۲۱&lid=-&catid=۳۸۱۶۱&mid=۲۵۰۷۴۹>

۴ خمینی، سید روح الله موسوی، تحریر الوسیله، ج ۲، مؤسسه مطبوعات دار العلم، قم - ایران، اول، ه ق، ج ۲، احکام قسم، مساله ۱۲، خمینی، سید روح الله موسوی،

توضیح المسائل (محشّی - امام خمینی)، ج ۲، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، قم - ایران، هشتم، ۱۴۲۴ ه ق، ج ۲، مساله ۲۶۷۱

۵ سیستانی، سید علی حسینی، منهاج الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، دفتر حضرت آیه الله سیستانی، قم - ایران، پنجم، ۱۴۱۷ ه ق، ج ۳، ص ۲۲۶، مساله ۶۹۸ خمینی، سید روح الله موسوی، توضیح المسائل (محشّی - امام خمینی)، ج ۲، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، قم - ایران، هشتم، ۱۴۲۴ ه ق،

ج ۲، مساله ۲۶۷۱

۶ خمینی، سید روح الله موسوی، تحریر الوسیله، ج ۲، مؤسسه مطبوعات دار العلم، قم - ایران، اول، ه ق، ج ۲، احکام قسم، مساله ۱۲، خمینی، سید روح الله موسوی، توضیح المسائل (محشّی - امام خمینی)، ج ۲، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، قم - ایران، هشتم، ۱۴۲۴ ه ق، ج ۲، مساله ۲۶۷۱

۷ سیستانی، سید علی حسینی، منهاج الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، دفتر حضرت آیه الله سیستانی، قم - ایران، پنجم، ۱۴۱۷ ه ق، ج ۳، ص ۲۲۶، مساله ۶۹۸ خمینی، سید روح الله موسوی، توضیح المسائل (محشّی - امام خمینی)، ج ۲، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، قم - ایران، هشتم، ۱۴۲۴ ه ق،

ج ۲، مساله ۲۶۷۱

کفاره تخلف از قسم

مسئله: چنانچه کسی قسمی شرعی منعقد کند و عمداً با قسمش مخالفت کند باید کفاره بدهد یعنی یک بنده آزاد کند یا ده فقیر را سیر کند یا آنان را بپوشاند و اگر اینها را نتواند باید سه روز روزه بگیرد. (حضرت امام، آیت الله مکارم، آیت الله سیستانی)^۱

آیا باید این سه روز پشت سرهم باشد؟

- باید سه روز پشت سر هم بگیرد. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله سیستانی)^۲
- احتیاطاً مستحب آن است که این سه روز پشت سر هم باشد. (آیت الله مکارم)^۳

عمل نکردن به قسم از روی فراموشی و یا یا اضطرار

- اگر عمل نکردن به قسم از روی فراموشی و ندانستن یا اضطرار و یا از روی اجبار باشد حث محسوب نمی شود و کفاره ندارد. (حضرت امام، امام خامنه ای، آیت الله مکارم)^۴

تتمه ای در قسم دروغ

همانطور که در اقسام قسم نیز گذشت: قسمی که برای تاکید و محقق بودن اخبار به وقوع چیزی در گذشته یا حال و یا آینده است این قسم از بحث فقهی ما خارج بوده است و منعقد نمی شود، و چیزی بر آن مترتب نمی شود غیر از آنکه اگر در اخبارش دروغ بگوید معصیت است اما در مسئله دروغ و قسم به دروغ استثنائاتی هست که در ادامه بیان می شود.

در چه مواردی می شود قسم دروغ خورد؟

- اگر هدفش دفع ظلم از جان خودش و یا برادرانش داشته باشد بدون هیچ کراهتی جایز است بلکه چه بسا گاهی اوقات برای دفع ظالم از جان خودش و یا آبرویش و یا جان مسلمان دیگری و یا آبروی او قسم دروغ خوردن واجب باشد. (حضرت امام)^۵
- اگر آبروی خودش و یا مسلمان دیگری در خطر باشد و در دفاع در برابر ظالم با قسم دروغ بتواند آبروی خود و یا مسلمان دیگری را حفظ کند واجب است. (آیت الله سیستانی)^۶

^۱ خمینی، سید روح الله موسوی، تحریر الوسیله، ۲ جلد، مؤسسه مطبوعات دار العلم، قم - ایران، اول، ه ق، ج ۲، احکام قسم، مساله ۱۶، خمینی، سید روح الله موسوی، توضیح المسائل (محشّی - امام خمینی)، ۲ جلد، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، قم - ایران، هشتم، ۱۴۲۴ ه ق، ج ۲، مساله ۲۶۷۰.

^۲ خمینی، سید روح الله موسوی، تحریر الوسیله، ۲ جلد، مؤسسه مطبوعات دار العلم، قم - ایران، اول، ه ق، ج ۲، کتاب الکفارات، مساله ۷، خمینی، سید روح الله موسوی، تحریر الوسیله، ۲ جلد، مؤسسه مطبوعات دار العلم، قم - ایران، اول، ه ق، ج ۲، احکام قسم، مساله ۱۶، حسینی خامنه ای، سید علی، رساله آموزشی، ج ۲، درس ۶۶، خمینی، سید روح الله موسوی، توضیح المسائل (محشّی - امام خمینی)، ۲ جلد، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، قم - ایران، هشتم، ۱۴۲۴ ه ق، ج ۲، مساله ۲۶۷۴.

^۳ <https://makarem.ir/main.aspx?typeinfo=۲۱&lid=۰&catid=۳۸۱۶۳&mid=۲۵۰۷۵۶>

^۴ خمینی، سید روح الله موسوی، توضیح المسائل (محشّی - امام خمینی)، ۲ جلد، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، قم - ایران، هشتم، ۱۴۲۴ ه ق، ج ۲، مساله ۲۶۷۴، خمینی، سید روح الله موسوی، تحریر الوسیله، ۲ جلد، مؤسسه مطبوعات دار العلم، قم - ایران، اول، ه ق، ج ۲، احکام قسم، مساله ۱۳، حسینی خامنه ای، سید علی، رساله آموزشی، ج ۲، درس ۶۶.

^۵ تحریر الوسیله، ج ۲، کتاب الیمین، م ۱۷.

- کسی که برای اثبات مطلبی قسم می خورد اگر مجبور شود که برای نجات خود یا مسلمانان دیگری از شر ظالمی قسم دروغ بخورد اشکال ندارد، بلکه گاه واجب می شود و کفاره ندارد. (آیت الله مکارم)^۲

اگر مردی زنش را قسم بدهد که فلان کار را انجام دادی یا نه؟ آیا جایز است برای حفظ آبروی خودش قسم دروغ بخورد؟

- در فرض سؤال اگر قسم ضرورت دارد، اشکال ندارد. (امام خامنه ای)^۳

- قسم به غیر خدا در این

آیا توره در این موارد واجب است؟

- الاقوی عدم وجوب التوریه و إن أحسنها. (حضرت امام)^۴

- اگر بتواند توره کند یعنی: موقع قسم خوردن طوری نیت کند که دروغ نشود اگر بتواند و توجه به آن داشته باشد بنابر احتیاط واجب باید توره نماید؛ مثلاً اگر ظالمی بخواهد کسی را اذیت کند و از انسان بپرسد که او را ندیده ای؟ و انسان یک ساعت قبل او را دیده باشد، ولی بگوید او را ندیده ام به این قصد که از پنج دقیقه پیش ندیده ام. (آیت الله سیستانی)^۵

نکته: قَسَمی که در دادگاه و برای رفع منازعات خورده می شود احکام خودش را دارد و باید در محل خودش (احکام قضا) بحث شود.^۶

و اخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین

۱ منهای سیستانی ج ۳ م ۶۸۳

۲ <https://makarem.ir/main.aspx?typeinfo=۲۱&lid=۰&catid=۳۸۱۶۱&mid=۲۵۰۷۴۷>

۳ سایت ادمین، شماره استفتاء ۳۰، ۸۹۹۸۹۹۳۰

۴ تحریر ج ۲ احکام قسم مساله ۱۷ منهای سیستانی ج ۳ م ۶۸۳

۵ رساله مراجع ذیل مساله ۲۶۷۰ و مساله ۲۶۷۵

۶ منهای سیستانی ج ۳ م ۶۸۴